

Vývoj postojů české veřejnosti k válce na Ukrajině a k ukrajinským uprchlíkům

Výzkum zpracoval analytický ústav STEM s finanční podporou nadace Blíž k sobě.

Poslední aktualizace: 17. 8. 2023

Shrnutí 1/3

1. Z hlediska postojů k válce lze společnost rozdělit do tří přibližně stejně velkých skupin: (1) lidé proti-ruští, kteří jsou zároveň pro podporu Ukrajiny ve znovuzískání území, (2) lidé rovněž (spíše) proti-ruští (vinící Rusko z války), kteří však preferují brzký konec války i za cenu toho, že Ukrajina ztratí území, a (3) lidé, kteří různou měrou o západním rámování konfliktu pochybují. Poslední třetinu lze rozdělit na 19 % pochybujících a asi 15 % s jasným příklonem k ruskému rámování války.
2. Celková podpora ukrajinským uprchlíkům zůstává od léta 2022 stabilní a lehce nadpoloviční. I v červnu 2023 se 56 % vyjádřilo, že je určitě nebo spíše správné, že ČR nadále umožňuje pobyt ukrajinským uprchlíkům. Asi 40 % veřejnosti (10 % určitě a 31 % spíše) si pak myslí, že by tito lidé měli dostat příležitost zůstat zde i po konci války, zbytek je proti.
3. Celkem jen 26 % považuje ukrajinské uprchlíky za přínos české společnosti. U veřejnosti naopak převažují obavy, například z dopadu na ekonomiku, dostupnost míst ve školách nebo bezpečnostní situaci. Přibližně polovina těch, kdo podporují setrvání uprchlíků, tak pravděpodobně nemá v první řadě utilitární motiv (např. doplnění pracovní síly), ale spíše altruistický motiv (je správné pomáhat).
4. Postoje k podpoře ukrajinských uprchlíků i k válce jako takové silně souvisí s formálním vzděláním, materiálním zajištěním a také volebními preferencemi a vztahem k EU: u lidí s vyšším vzděláním, lepším materiálním zajištěním a jasně pro-evropských je vysoká pravděpodobnost, že budou podporovat umožnění pobytu uprchlíkům a podporu Ukrajiny ve válce. Zatímco voliči vládní koalice jsou ve svých postojích dost jednotní, voliči parlamentní opozice, především hnutí ANO, jsou v otázkách války a uprchlíků mnohem více rozdělení.

Shrnutí 2/3

5. Asi čtvrtina populace podporuje rychlé přijetí Ukrajiny do NATO, resp. EU. Pokud přidáme i ty, kteří podporují přijetí „výhledově“, dostáváme se asi na poloviční podporu veřejnosti. Poměrně dost lidí (ca 25 %) pak nemá názor nebo je podle nich na rozhodnutí ještě příliš brzy, což ukazuje, že jde stále ještě o veřejně málo prodiskutované téma. Proti přijetí je jen 20, resp. 23 %.
6. Lidé s odlišnými postoji vůči UA uprchlíkům se místy překvapivě málo liší v postojích k velkým migračním menšinám v ČR. Například v hodnocení Slováků nebo Vietnamců, ale třeba i Bulharů jsou poměrně malé rozdíly, pokud srovnáváme hodnocení těch, kdo by umožnili pobyt UA uprchlíkům, s těmi, kdo by ho neumožnili. Je vidět, že uprchlíci z Ukrajiny představují speciální politické a světonázorové téma, které není jen prostým odrazem migračních postojů.
7. Po počátečním vzednutí solidarity přišlo u části veřejnosti vystřízlivění, které se projevuje tím, že dvě pětiny (42 %) lidí uvádí, že se jejich postoj k UA uprchlíkům od začátku války zhoršil. Přes polovinu (54 %) říká, že se nezměnil, ostatní, že se zlepšil. Přitom jen 18 % veřejnosti hodnotí své vlastní zkušenosti s ukrajinskými uprchlíky jako převážně negativní, zatímco 23 % je hodnotí jako převážně pozitivní. Dalších 38 % je hodnotí jako smíšené (podobnou měrou pozitivní jako negativní) a zbytek kontakty nemá. Jinými slovy, téměř dvojnásobný podíl lidí říká, že se jejich postoje k uprchlíkům zhoršily, ve srovnání s tím, kolik lidí má převážně negativní osobní zkušenosti. Je tedy pravděpodobný velký vliv mediálního působení včetně sociálních médií, a to i na pozadí toho, že většina veřejnosti dnes osobní zkušenosti s UA uprchlíky má.

Shrnutí 3/3

8. Téměř tři čtvrtiny veřejnosti (73 %) nevnímají v důsledku příchodu ukrajinských uprchlíků žádnou změnu ve své osobní situaci nebo je pro ně tato změna neutrální. Ze zbývajících čtvrtiny vnímají lidé nejčastěji negativní dopad na osobní situaci. Ovšem mezi těmi, kdo pobyt ukrajinských uprchlíků u nás rozhodně odmítají, je více než polovina těch, kdo vnímají negativní dopad UA uprchlíků na svůj život.
9. Za přijímání uprchlíků Češi udělili českým úřadům průměrnou známku 3,2, což obecně není špatná známka: při hodnocení téměř čehokoliv se průměrné známky ve výzkumech STEM pohybují nejčastěji mezi trojkou a čtyřkou a hodnoty blízko ke trojce lze považovat za slušný výsledek.
10. Samotná existence kontaktu s UA uprchlíky má vazbu především na sílu, resp. vyhraněnost vztahu k nim, méně na to, jestli bude pozitivní, nebo negativní. Některé statistické asociace mezi kontaktem s uprchlíky a postoji k nim jsou v tomto smyslu nelineární: Lidé s nejvíce vyhraněnými postoji na obě strany (ti nejvíce podporující a ti nejvíce odmítaví) mají častěji kontakt s uprchlíky v práci nebo ve škole. Lidé bez takového kontaktu jsou naopak méně vyhranění v postojích. Je vidět, že záleží na kvalitě a kontextu konkrétních kontaktů, nejen na tom, zda probíhají, nebo nikoliv.

Metodika: kvantitativní šetření na výběrovém souboru dospělé populace

Reprezentovaná populace: Občané ČR starší 18 let

Způsob sběru dat: kombinace online a osobního dotazování (CAWI a CAPI).

Velikost výběrového souboru: 1050

Způsob zajištění reprezentativity výběrového souboru: Kvóty a vážení na minulou volbu ve volbách do PS PČR 2021 a ve druhém kole prezidentských voleb 2023

Základní kvóty: věk, pohlaví, vzdělání, kraj, velikost místa bydliště, socio-ekonomický status*

Křížené kvóty: pohlaví*věk, pohlaví*vzdělání

Termín dotazování: 8. až 16. června 2023

Kontext: Nejdůležitějším vnitrostátním tématem byla vysoká inflace spolu a dozvuky nedávno představeného vládního konsolidačního balíčku na ozdravení veřejných financí. Válka na Ukrajině zůstávala nadále klíčovým mezinárodním tématem. V průběhu sběru dat, 10. 6., došlo v Brně ke smrtelnému pobodání romského muže Ukrajincem, což následně vyvolalo konflikty mezi romskou a ukrajinskou menšinou. Média o události nejvíce informovala až 12. 6. Incident mohl částečně ovlivnit postoje některých respondentů, ale předpokládáme, že většina respondentů jím spíše ještě ovlivněna nebyla.

KAPITOLA 1

Postoje veřejnosti k válce na Ukrajině a k ukrajinským uprchlíkům: technická kapitola o způsobu měření a inovaci sledovaných indexů

OBSAH KAPITOLY:

- 1.1 Postoje veřejnosti k válce na Ukrajině
- 1.2 Postoje veřejnosti k ukrajinským uprchlíkům

STEM od začátku války sleduje postoje české veřejnosti k válce na Ukrajině a k přijímání ukrajinských uprchlíků. Na jaře 2022 jsme vytvořili dva indexy: postoje k válce a postoje k uprchlíkům. Vývoj v čase hodnot obou indexů je připomenut v této kapitole. Jedním z cílů této studie je aktualizovat tyto indexy tak, aby lépe reflektovaly aktuální dění.

POSTOJE K VÁLCE: Podle původního indexu se postoje k válce stabilizovaly v situaci, kdy kolem 50 % společnosti přijímá západní rámování války, kolem 35 % je nejistých a konečně asi 15 % má blízko ruskému rámování války. Součástí tohoto indexu byla otázka na roli NATO v konfliktu, která se hodně diskutovala na začátku konfliktu. Mezitím se diskuse posunula spíše ke strategické otázce, o jaký konec války by měla Česká republika usilovat. Výměnou otázek vzniká nový index, podle kterého se česká společnost rozpadá do tří přibližně stejně velkých skupin: lidé proti-ruští, kteří jsou pro podporu Ukrajiny ve znovuzískání území, lidé rovněž (spíše) proti-ruští (vinící Rusko z války), kteří preferují brzký konec války i za cenu toho, že Ukrajina ztratí území, a konečně lidé, kteří různou měrou o západním rámování konfliktu pochybují.

POSTOJE K UPRCHLÍKŮM: Podle původního indexu se postoje k UA uprchlíkům stabilizovaly již od léta 2022 v situaci, kdy asi 55 až 60 % vyjadřovalo uprchlíkům spíše podporu, zatímco asi 40 až 45 % spíše odmítání. Některé otázky indexu ale ztratily na aktuálnosti. Proto jsme se rozhodli pro časovou řadu používat od této zprávy pouze jednu jednoduchou otázku, která dostatečně robustně měří postoje k uprchlíkům. Z hlediska míry podpory zajišťuje silnou kontinuitu k původnímu indexu: v červnu 2023 mělo dle této otázky k UA uprchlíkům spíše podporující postoj 56 % veřejnosti a spíše odmítavý 44 %. Další otázky ohledně ukrajinských uprchlíků pak směřujeme spíše na přítomnost a budoucnost.

1.1 Postoje veřejnosti k válce na Ukrajině

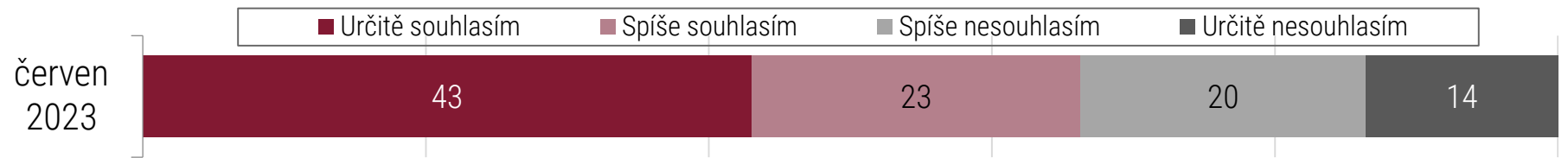
Položky nového indexu postojů k válce: Převažuje nedůvěra v ruský narativ, česká veřejnost zároveň preferuje rychlý konec války

Dvě třetiny veřejnosti určitě nebo spíše souhlasí s tvrzením, že Rusko je jednoznačným viníkem války.

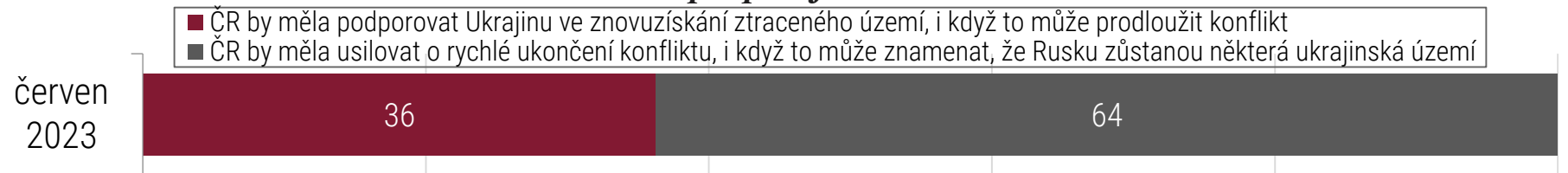
Zároveň ale dvě třetiny zastávají pozici, že ČR by měla usilovat o rychlé ukončení konfliktu, i když to může znamenat, že Rusku zůstanou některá ukrajinská území.

Potvrzuje se také dlouhodobý stav, kdy jen asi 40 % si nadále přeje směřování ČR na Západ, zatímco asi 60 % preferuje, aby ČR zůstávala spíše v neutrální pozici někde mezi Západem a Východem.

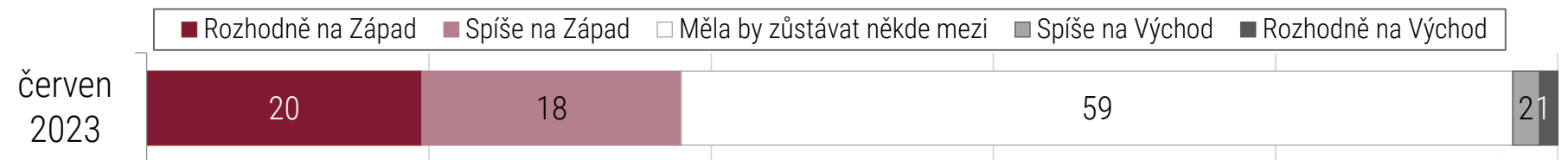
**„Do jaké míry souhlasíte, či nesouhlasíte s následujícím výrokem?
- Rusko je jednoznačným viníkem války na Ukrajině.“**

„Který z následujících přístupů České republiky k válce na Ukrajině spíše podporujete?“

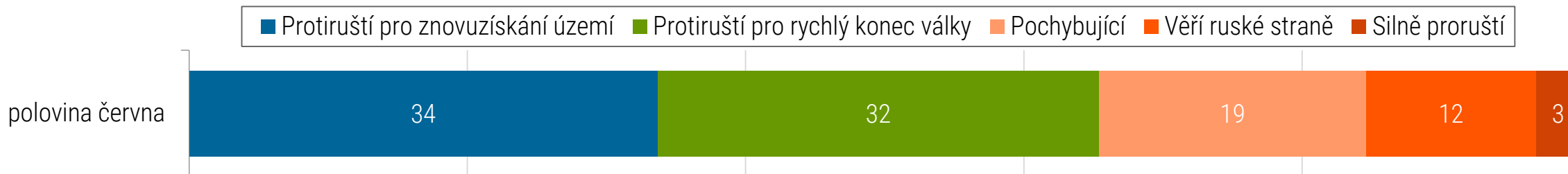
„Kam by měla Česká republika do budoucna směřovat?“

Na základě tří otázek na předchozí straně lze vytvořit nový index postojů české veřejnosti k válce na Ukrajině

Postoj k válce na Ukrajině

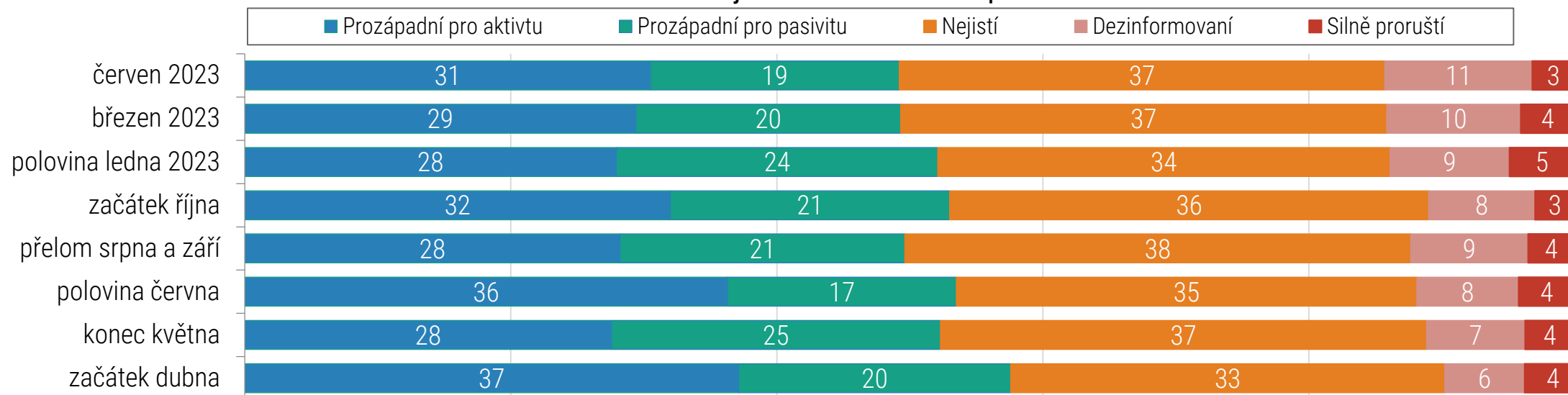
Logika konstrukce indexu je vysvětlena v tabulce: Jako proti-ruští pro znovuzískání Ukrajiny (modří) jsou označeni ti, souhlasí s tím, že Rusko je jednoznačným viníkem války a zároveň chtějí podporu Ukrajině až do znovuzískání území, a to i za cenu delšího trvání války. Jako proti-ruští pro rychlý konec války (zelení) jsou označeni ti, kdo také viní z války Rusko, ale preferují rychlý konec i za cenu ukrajinských ztrát území. Různými stupni červené jsou pak označeni ti, kdo Rusko jako jednoznačného viníka války spíše nebo určitě nevnímají.

Konstrukce indexu postoje k válce na Ukrajině (v absolutních podílech; celá tabulka=100 %)				Kam by měla Česká republika do budoucna směřovat?			
				Rozhodně na Západ	Spíše na Západ	Měla by zůstat někde mezi	Spíše+rozhodně na Východ
Do jaké míry souhlasíte, či nesouhlasíte s následujícími výroky:	ČR by měla podporovat Ukrajinu ve znovuzískání území i za cenu delšího trvání války.	Rusko je jednoznačným viníkem války na Ukrajině.	Určitě souhlasím	14	7	7	0
			Spíše souhlasím	1	1	4	0
			Spíše nesouhlasím	0	0	1	0
			Určitě nesouhlasím	0	0	0	0
	ČR by měla usilovat o rychlé ukončení konfliktu i za cenu možných ukrajinských územních ztrát.	Rusko je jednoznačným viníkem války na Ukrajině.	Určitě souhlasím	3	4	8	0
			Spíše souhlasím	1	4	12	0
			Spíše nesouhlasím	1	2	15	1
			Určitě nesouhlasím	0	1	11	2

Změna postojů k Rusku a k válce – původní index

S novým indexem představeným výše porovnáme původní index postojů k válce. Ten obsahoval složitější otázku na míru zapojení NATO a ukazoval v čase poměrně stabilizovanou situaci, kdy v součtu 50 % mělo pro-západní a pro-ukrajinský postoj. Nicméně jen část z nich (modří v grafu níže) podporuje alespoň omezenou aktivitu NATO. Více než třetinu dle tohoto indexu tvoří lidé, kteří mají z války a role jednotlivých aktérů smíšené dojmy. Dlouhodobě se přiklání k ruské interpretaci asi 15 %, z nichž jen necelých 5 % navíc preferuje návrat ČR do vlivové sféry Ruska. Tento původní index opouštíme hlavně z důvodu, že společenská diskuse se mezitím přelila do fáze, kdy se řeší, o jakou podobu konce války by měla ČR usilovat. Srovnání nového a původního indexu následuje na další straně.

Postoj k Rusku a k válce – původní index

Tento graf zachycuje kategorizaci Čechů podle tří postojových os:

1. jaký si do budoucna přejí vývoj v ČR, zda na Západ, na Východ či setrvání někde mezi nimi,
2. nakolik věří, nebo nevěří ruskému narativu o válce,
3. a jakou míru aktivity ozbrojených sil NATO (včetně českých) podporují.

Zdroj dat: STEM – Trendy, 2022-2023

Jednotlivé typy postoje k Rusku a válce pak zahrnují:

- 1) **Prozápadní pro aktivitu** = hodnotově se orientují převážně na Západ, převážně nevěří ruskému narativu a podporují alespoň přesuny vojáků NATO k hranicím Ukrajiny a Ruska
- 2) **Prozápadní pro pasivitu** = hodnotově se orientují převážně na Západ, převážně nevěří ruskému narativu a nepodporují žádnou aktivitu vojáků NATO nebo jsou dokonce proti ní
- 3) **Nejistí** = pro ČR si přejí do budoucna především středovou pozici a nemají vyhraněně důvěru/nedůvěru v ruský narativ
- 4) **Dezinformovaní** = pro ČR si přejí do budoucna především středovou pozici a velmi důvěřují ruskému narativu
- 5) **Silně proruští** = pro ČR si přejí do budoucna cestu na Východ

Index postoje k válce – nový a původní přístup

Postoj k válce na Ukrajině – nový index

Na základě červnového průzkumu jsme zkonstruovali oba indexy, původní i nový. Tabulka ukazuje jejich překryv. Je vidět, že v novém indexu došlo především k určitému „přerozdělení“ původně „nejistých“. Důvody přerozdělení jsou dva: menší prostor je v nové segmentaci dán otázce na preferovanou geopolitickou orientaci pro Českou republiku a spíše složitá otázka na míru zapojení NATO je nahrazena přímočařejší otázkou na to, o jaký konec války by měla ČR usilovat. Jsme přesvědčeni, že nový index lépe reflektuje, kam kvalitativně dospěla veřejná diskuse o válce na Ukrajině. Nový index proto používáme v dalších analýzách.

Vztah nového a původního indexu postoje k válce na Ukrajině (v absolutních podílech; celá tabulka=100 %)		Dosavadní: Postoj k Rusku a válce				
		Silně proruští	Dezinformovaní	Nejistí	Prozápadní pro pasivitu	Prozápadní pro aktivitu
Nový: Postoj k válce na Ukrajině	Silně proruští	3				
	Věří ruské straně		7	5		
	Pochybující		4	14	1	
	Proti rusům pro rychlý konec války			13	11	8
	Proti rusům pro znovuzískání území			4	7	23

1.2 Postoje veřejnosti k ukrajinským uprchlíkům

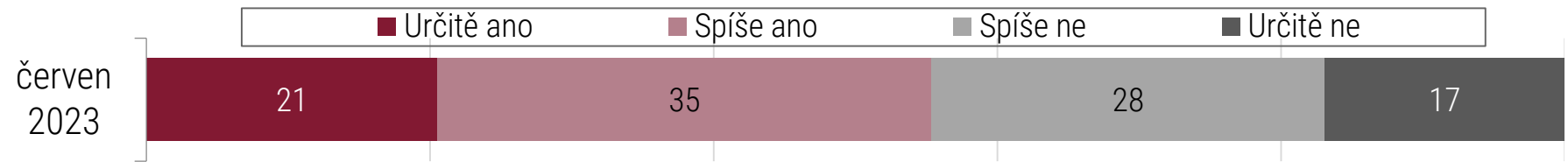
Většina veřejnosti podporuje prozatímní setrvání uprchlíků v ČR, většina má však uprchlíky za ohrožení

Vzhledem k tomu, že původní index postojů k UA uprchlíkům se opíral o otázky, které úzce souvisely se situací na začátku války a stávaly se také méně a méně aktuálními, v červnu 2023 jsme položili tři nové otázky orientované spíše na přítomnost a budoucnost než na minulou reakci.

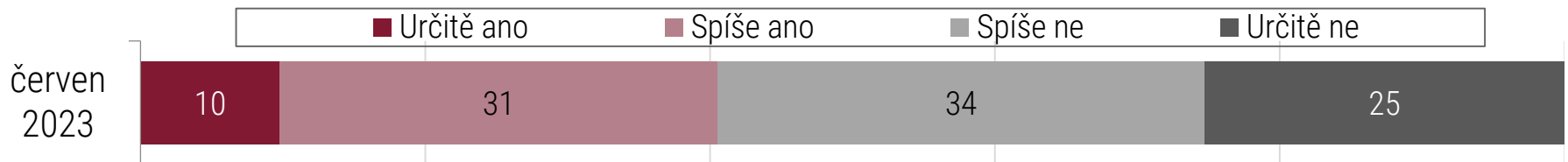
Z těchto otázek vyplývá, že 56 % je nadále spíše podporující vůči pobytu UA uprchlíků, ale jen 41 % podporuje možnost jejich setrvání i po konci války.

Jen asi čtvrtina (26 %) přitom považuje uprchlíky za přínos pro českou společnost.

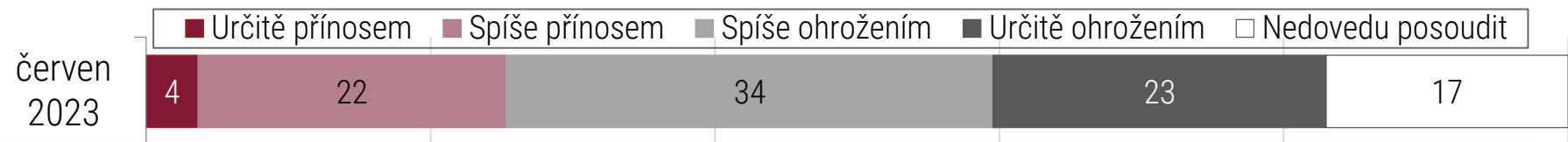
„Je podle Vás správné, že Česká republika nadále umožňuje pobyt ukrajinským uprchlíkům, které přijala?“

„Měli by ukrajinskí uprchlíci, kteří do Česka utekli před válkou, dostat příležitost zůstat zde i po skončení války?“

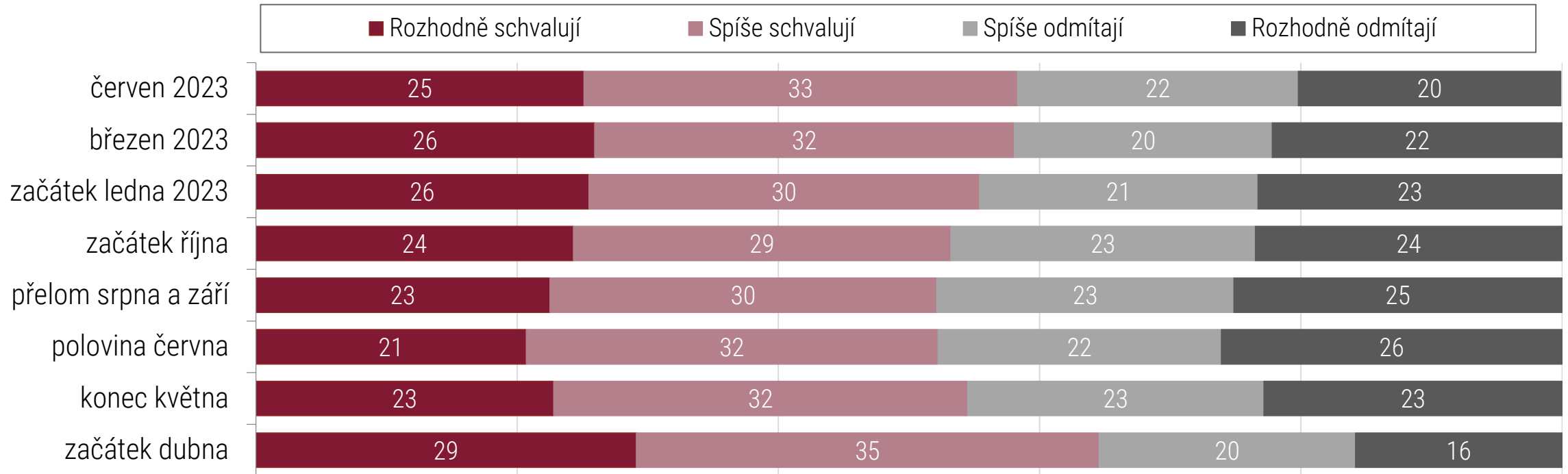
„Jsou podle Vás uprchlíci přicházející z Ukrajiny pro českou společnost obecně přínosem, anebo ohrožením?“

Změna postojů k pomoci ukrajinským uprchlíkům – původní index

Původní index pro postoj k uprchlíkům se stabilizoval na úrovni přibližně loňského května. Stále nadpoloviční většina Čechů pomoc uprchlíkům schvaluje. Protože původní index se opírá o zastaralou otázku pobytového oprávnění na jeden rok, která dnes může být vykládána různým způsobem, STEM se do budoucna zaměří na tři nové otázky představená na předchozí straně.

Postoj k pomoci ukrajinským uprchlíkům

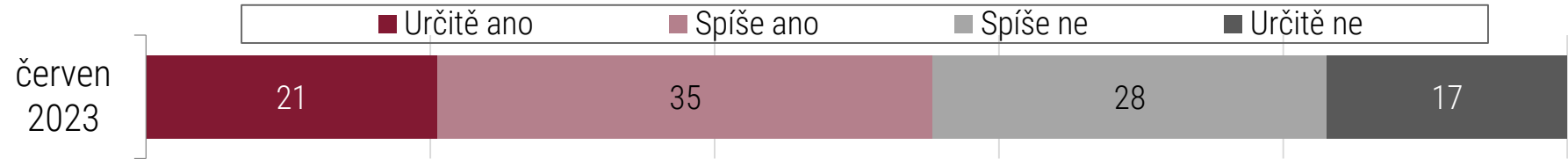

Druhý graf představuje kategorizaci z hlediska obecného postoje k pomoci ukrajinským uprchlíkům, přičemž její kategorie ukazují, zda člověk pomoc uprchlíkům schvaluje, nebo ji odmítá. Index byl sestaven na základě tří klíčových otázek souvisejících s aktuální uprchlickou vlnou a hodnocením pomoci těmto lidem:

- 1) Do ČR před válkou z Ukrajiny dosud uteklo více než 200 tisíc uprchlíků. Je podle Vás správné, že Česká republika tyto uprchlíky přijímá?
- 2) Souhlasíte s rozhodnutím, že ukrajinští uprchlíci dostanou pobytové oprávnění v ČR na jeden rok?
- 3) Patříte k lidem, kteří ukrajinským uprchlíkům rádi pomohou a zvládnou na nezbytnou dobu oslabení své vlastní životní úrovně?

Postoj k ukrajinským uprchlíkům – nový a dosavadní přístup

„Je podle Vás správné, že Česká republika nadále umožňuje pobyt ukrajinským uprchlíkům, které přijala?“

Tabulka zachycuje fungování jednopoložkového měření postoje k uprchlíkům oproti původnímu indexu. Vidíme silnou korelaci mezi oběma indexy: 69 % respondentů je umístěno na diagonále, tedy stejně dle obou indexů. Navíc 85 % respondentů se umísťuje stejně při binárním pohledu na data (sloučení kategorií „určitě“ a „spíše“).

Vztah nového a původního přístupu ke sledování postoje k ukrajinským uprchlíkům (v absolutních podílech; celá tabulka=100 %)		Dosavadní index: Postoj k pomoci ukrajinským uprchlíkům			
		Rozhodně schvaluje	Spíše schvaluje	Spíše odmítá	Rozhodně odmítá
Nově: Postoj k umožňování pobytu ukrajinským uprchlíkům v ČR	Určitě ano	18	3		
	Spíše ano	7	22	5	1
	Spíše ne	1	7	15	5
	Určitě ne		1	2	14

Vztah postoje k válce a postoje k setrvání ukrajinských uprchlíků

Mezi oběma postoji existuje poměrně silný vztah. Zejména existuje vazba mezi podporou Ukrajiny ve válce až do znovuzískání území a podporou pro umožnění pobytu ukrajinských uprchlíků na českém území. Již skupina vinící za válku Rusko, ale preferující rychlý mír, je v otázce setrvání uprchlíků v ČR rozdělena. Je možné, že neochota podporovat ukrajinské válečné úsilí může souviset právě s postoji k ukrajinským uprchlíkům, případně oba jevy souvisí s nějakým společným faktorem: preference neutrality, nezasahování a celkové uzavřenosti vůči světu.

Vztah postoje k válce na Ukrajině a k setrvání ukrajinských uprchlíků v ČR (v absolutních podílech; celá tabulka=100 %)		Postoj k setrvání ukrajinských uprchlíků v ČR			
		Určitě ano	Spíše ano	Spíše ne	Určitě ne
Postoj k válce na Ukrajině	Silně proruští		1	1	1
	Věří ruské straně	1	1	4	6
	Pochybující	1	6	9	5
	Protiruští pro rychlý konec války	3	14	10	5
	Protiruští pro znovuzískání území	16	14	4	

Poznámka: Pearsonův korelační koeficient (-0,526) indikuje solidně silný lineární vztah těchto dvou postavů. Barvy v tabulce indikují hustotu v daném poli.

KAPITOLA 2

Postoje k válce na Ukrajině

OBSAH KAPITOLY:

2.1 Postoje k válce na Ukrajině dle základních sociodemografických proměnných

2.2 Postoje k válce na Ukrajině dle dalších názorů na svět a společnost

Postoje k válce na Ukrajině souvisí s úrovní dosaženého formálního vzdělání a s materiálním zajištěním. Lidé vzdělanější a také lidé s lepším materiálním zajištěním mají spíše proti-ruské postoje a především výrazně častěji zastávají názor, že ČR by měla podporovat Ukrajinu ve znovuzískání ztraceného území, i když to může prodloužit konflikt.

Naopak věk a pohlaví souvisí s postoji k válce jen relativně slabě.

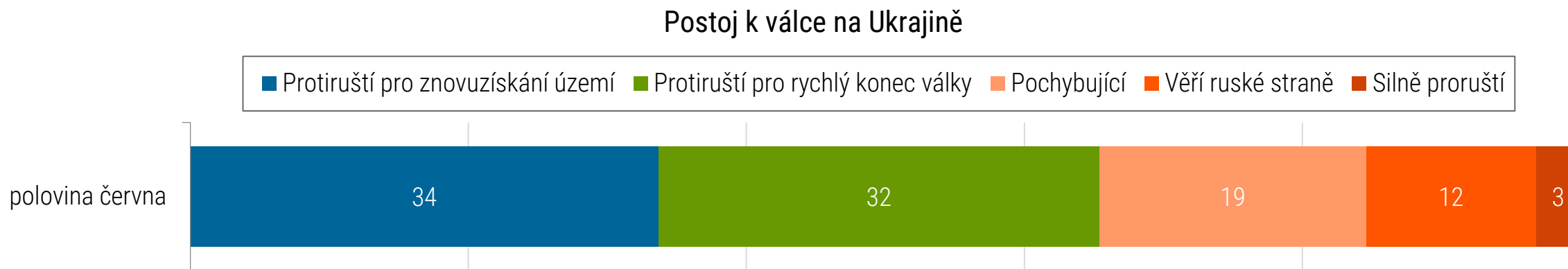
Voliči vládních stran jsou velmi vyhranění: v drtivé většině jsou proti-ruští a v asi 70 % podporují Ukrajinu ve znovuzískání území i za cenu delšího konfliktu. Naopak voliči parlamentní opozice, neparlamentních stran a také nevoliči jsou mnohem méně homogenní, resp. vnitřně rozštěpení na tématu války.

Proti-ruské postoje v souvislosti s válkou jsou silně spjaté s podporou Evropské unie a také s podporou přijetí Ukrajiny do EU a NATO.

Celkově ale v populaci podporuje rychlé přijetí Ukrajiny do NATO, resp. EU jen asi čtvrtina populace. Pokud přidáme i ty, kteří podporují přijetí „výhledově“, dostáváme se asi na poloviční podporu veřejnosti. Poměrně dost lidí (ca 25 %) pak nemá názor nebo je podle nich na rozhodnutí ještě příliš brzy.

Asi dvě třetiny české veřejnosti jsou v souvislosti s válkou na Ukrajině nastavené proti-rusky.

V české společnosti převažuje příklon k západnímu rámování války, podle kterého je Rusko jednoznačným viníkem války (66 %). Lidé s takto proti-ruským postojem se dělí podle toho, o jaký výsledek války by podle nich měla ČR usilovat: přibližně polovina z nich (34 % z celé veřejnosti) je pro podporu Ukrajiny ve znovuzískání jejího území i za cenu delšího konfliktu a přibližně druhá polovina z nich (32 % z celé veřejnosti) preferuje rychlý konec války i za cenu ukrajinských územních ztrát. Dlouhodobě kolem 15 % se přiklání k ruskému rámování příčin války, z toho však jen minimum (3 %) si přeje, aby se ČR vrátila do vlivové sféry Ruska. Další asi pětina (19 %) lidí je pochybující a přijímá relativizaci příčin války.

První index zachycuje kategorizaci Čechů podle tří postojových os:

1. nakolik věří, nebo nevěří ruskému narativu o válce,
2. jaký způsob ukončení války na Ukrajině preferují,
3. a doplňkově, jaký si do budoucna přejí vývoj v ČR, zda na Západ, na Východ či setrvání někde mezi nimi.

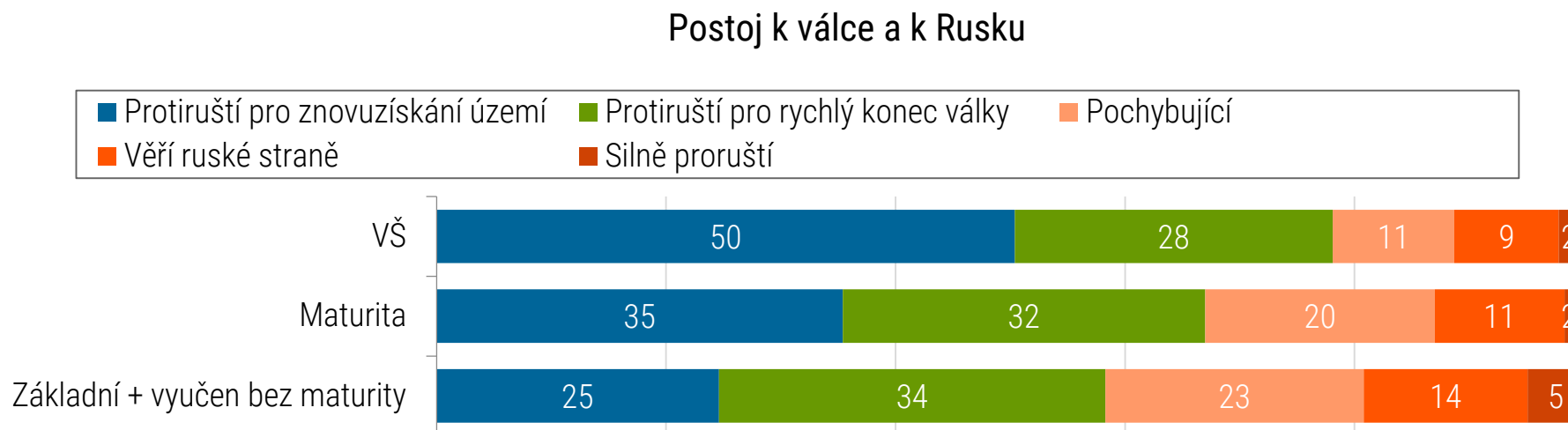
Jednotlivé typy postoje k Rusku a válce pak zahrnují:

- 1) **Protirusští pro znovuzískání území** = převážně nevěří ruskému narativu a preferují, aby ČR podporovala Ukrajinu ve znovuzískání jejího území i za cenu delšího trvání války.
- 2) **Protirusští pro rychlý konec války** = převážně nevěří ruskému narativu a preferují, aby ČR usilovala o rychlý konec války i za cenu možných ukrajinských územních ztrát.
- 3) **Pochybuující** = do značné míry důvěřují ruskému narativu, preferují rychlý konec konfliktu a pro ČR si přejí do budoucna především středovou pozici.
- 4) **Věří ruské straně** = velmi důvěřují ruskému narativu, preferují rychlý konec konfliktu a pro ČR si přejí do budoucna především středovou pozici.
- 5) **Silně prorusští** = pro ČR si přejí do budoucna cestu na Východ.

2.1 Postoje k válce na Ukrajině dle základních sociodemografických proměnných

Vysokoškoláci mnohem častěji chtějí, aby ČR podporovala Ukrajinu v získání ztraceného území.

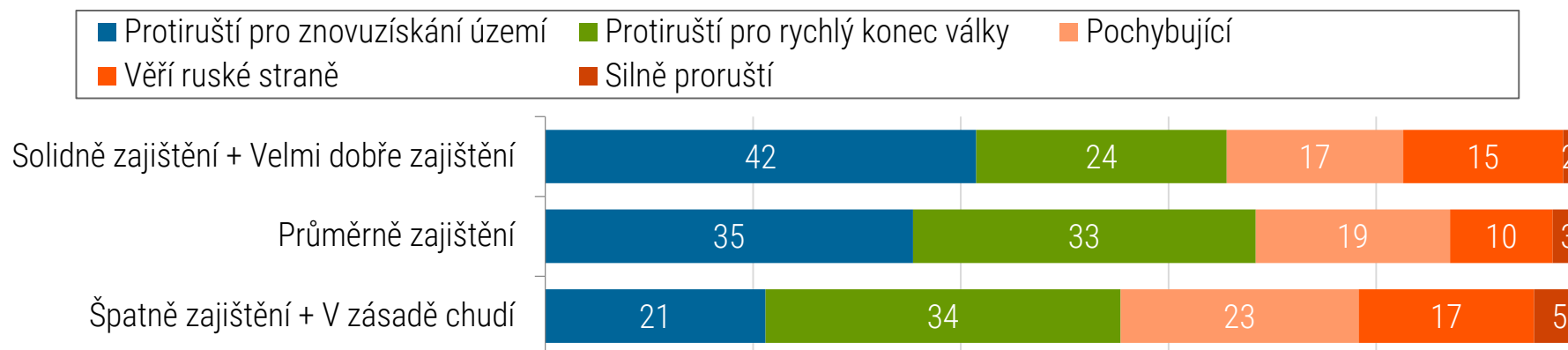
Mezi vysokoškoláky preferuje podporu Ukrajiny ve znovuzískání ztraceného území i za cenu prodloužení konfliktu (50 %), mezi lidmi bez diplomu, ale s maturitou je to třetina (35 %) a konečně mezi lidmi bez maturity jen čtvrtina (25 %).

Materiální zajištění podobně jako vzdělání poměrně silně souvisí s podporou Ukrajiny

Především je vidět, že mezi materiálně velmi dobře a solidně zajištěnými je častější podpora Ukrajiny ve znovuzískání území než mezi lidmi špatně zajištěnými (42 % vs. 21 %). Žádná ze skupin ale není imunní proti relativizování odpovědnosti za válku.

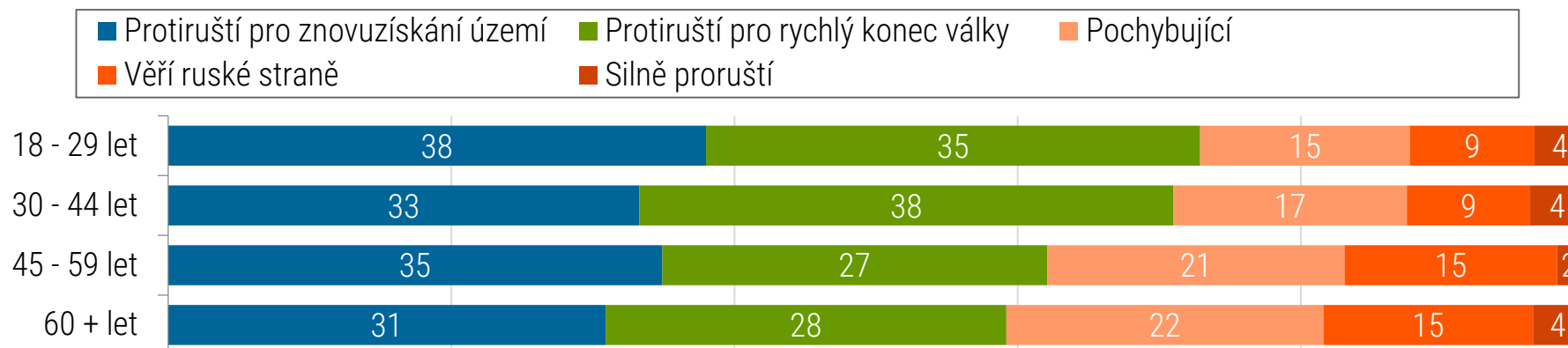
Postoj k válce a k Rusku

Věk souvisí s postoji lidí k válce na Ukrajině jen poměrně slabě

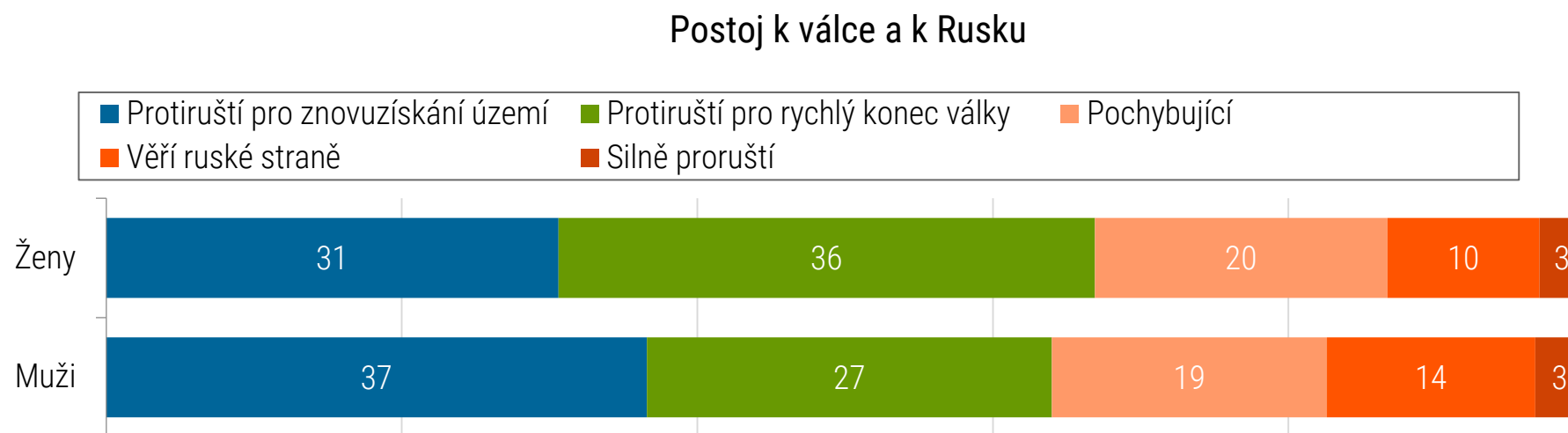
Pro všechny věkové skupiny platí, že jsou ve věci války na Ukrajině většinově proti-ruský orientované. U mladších je ale proti-ruské nastavení silnější. Zároveň v žádné věkové skupině není ani 40 % těch, kdo by kromě odsouzení Ruska zároveň podporovali pomoc ČR Ukrajině ve znovuzískání ztraceného území, i když to může prodloužit konflikt. Podpora politice appeasementu je tedy patrná ve všech věkových skupinách.

Postoj k válce a k Rusku

Pohlaví prakticky souvisí se základními postoji k válce na Ukrajině jen málo

Mezi muži je trochu více těch, kdo podporují Ukrajinu ve znovuzískání ztraceného území (37 % proti 31 %). Celkově jsou ale rozdíly mezi lidmi na základě jejich pohlaví malé.

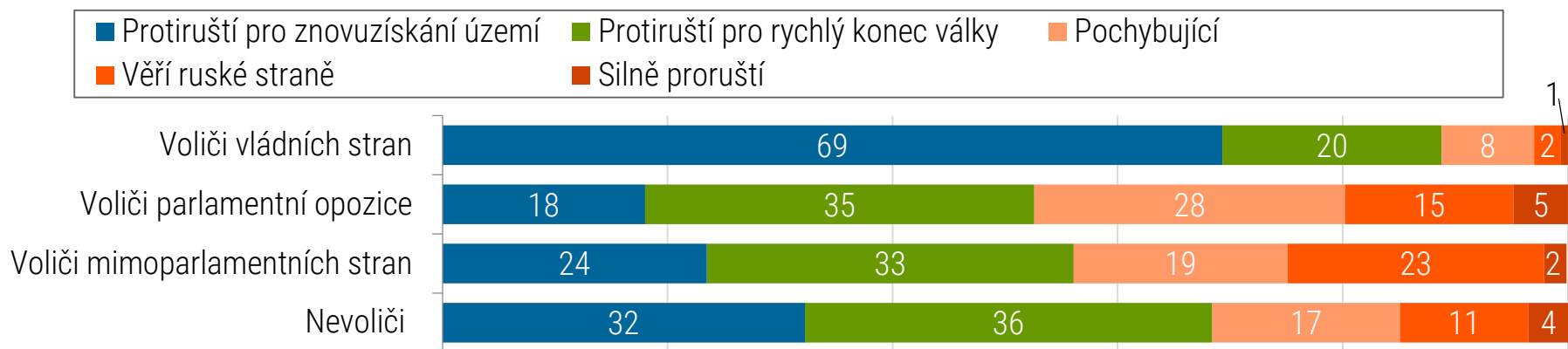
2.2 Postoje k válce na Ukrajině dle dalších názorů na svět a společnost

Postoje k válce na Ukrajině jsou silně spjaty s volebními preferencemi

Postoje k válce na Ukrajině jsou velmi vyhraněné mezi voliči vládních stran. Přibližně 90 % z nich je nastaveno protirusky a dokonce 69 % podporuje ČR v tom, aby pomáhala Ukrajině ve znovuzískání ztraceného území, i když to může znamenat prodloužení konfliktu. Voliči parlamentní opozice jsou ve svých postojích mnohem podobnější voličům malých mimoparlamentních stran a také nevoličům. Zároveň jsou vnitřně rozpolceni: asi 53 % z nich viní za válku především Rusko, zatímco 47 % z nich je otevřeno relativizujícímu rámování odpovědnosti za válku.

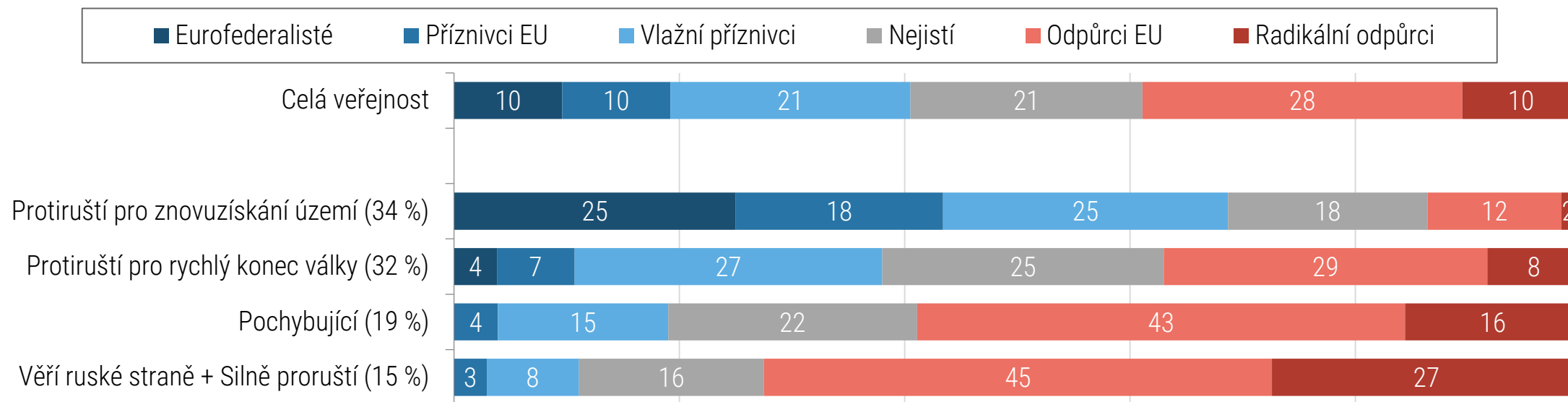
Postoj k válce a k Rusku

Existuje velmi silná souvislosti mezi vnímáním války na Ukrajině a našeho členství v EU

Zatímco v celé české veřejnosti je asi 40 % lidí s příznivými nebo spíše příznivými postoji k EU*, mezi osobami, které za válku viní Rusko a navíc chtějí setrvat v pomoci Ukrajině v získání ztraceného území, je příznivců EU 68 %. Naopak mezi 15 % lidí, kteří nejvíce věří ruskému rámování, vnímá EU příznivě jen asi desetina (11 %).

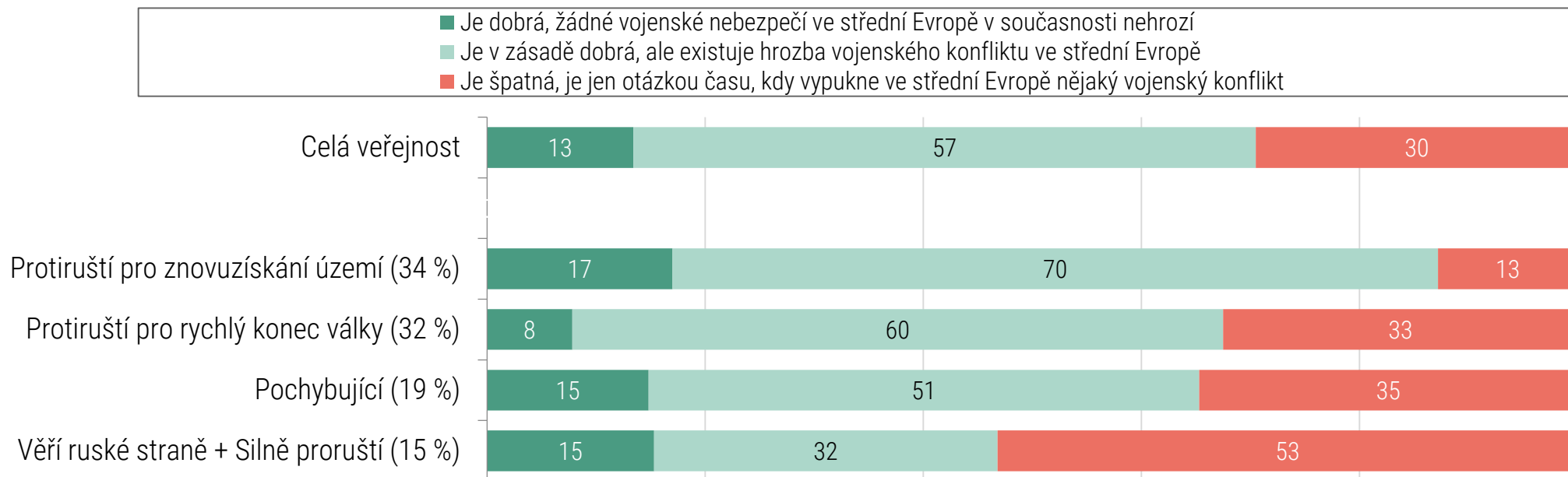
Postoj k válce a k Rusku

Zdroj dat: STEM - Trendy, 06/2023

Lidé, kteří podporují pomoc Ukrajině v získání ztraceného území, méně často hodnotí bezpečnostní situaci ve střední Evropě jako špatnou.

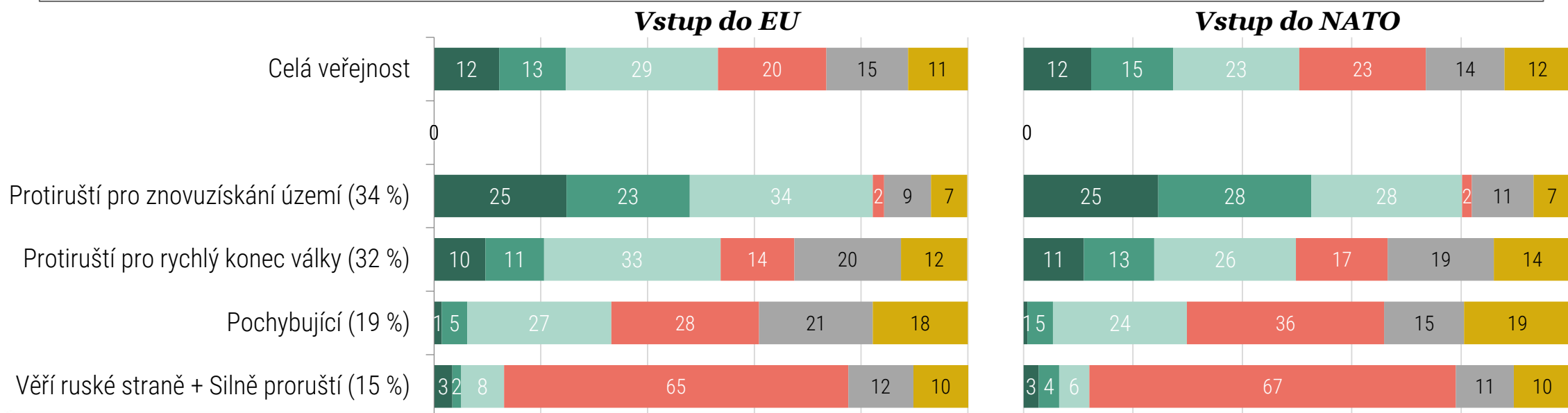
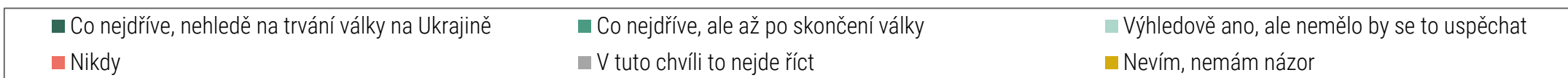
**„Jak byste ohodnotil(a) současnou situaci ve střední Evropě z hlediska mezinárodní bezpečnosti?
Která z následujících charakteristik se nejvíce blíží Vašemu názoru?“**

Brzký vstup Ukrajiny do EU nebo NATO podporuje menšina veřejnosti (asi 25, resp. 27 %).

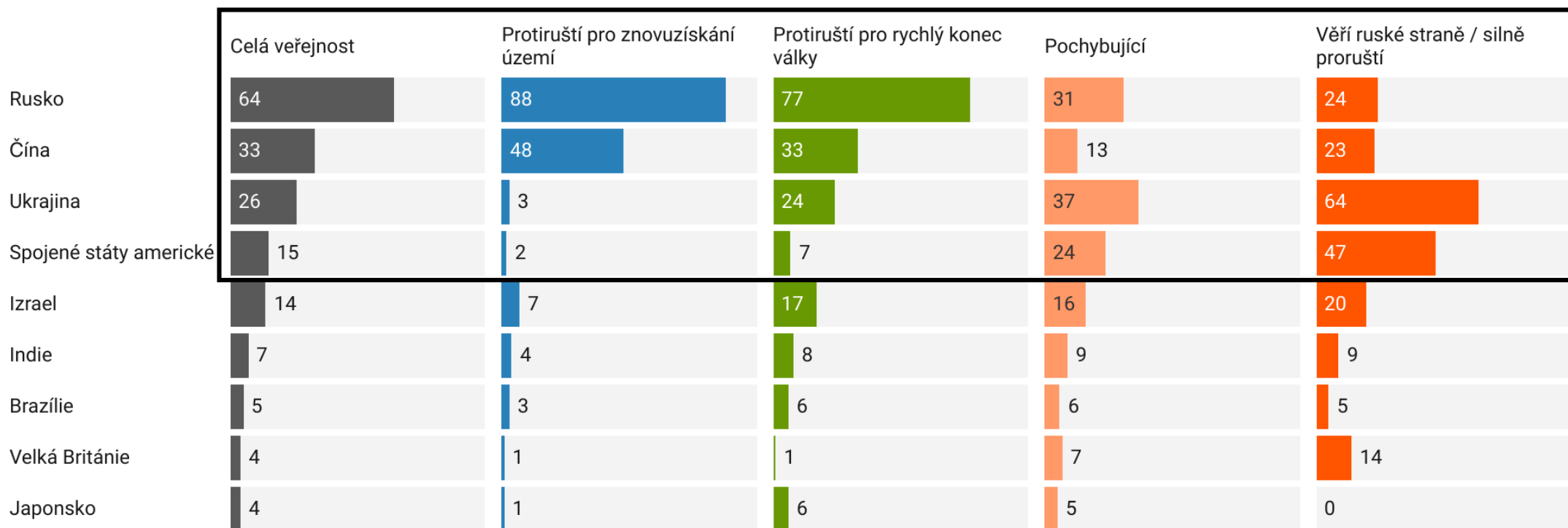
Celkem asi polovina potom podporuje vstup alespoň „výhledově“. Mezi pochybujícími ohledně hodnocení války na Ukrajině je mnoho těch, kdo v tuto chvíli nedokážou rozhodnout. Podobná míra nejistoty je vidět u skupiny „protiruských pro rychlý konec války“.

„Někdy se hovoří o vstupu Ukrajiny do EU a do NATO. Kdy by měl být podle Vás umožněn Ukrajině vstup do EU a NATO, pokud vůbec?“

Za nepřítel EU lidé považují nejčastěji Rusko (64 %), na druhém místě Čínu (33%)

Tato čísla se ale velmi liší v závislosti na postojích k válce na Ukrajině. Například ve skupině pochybujících (asi pětina veřejnosti) lidé častěji jako **nepřítel** označují Ukrajinu než Rusko.

*Podíl respondentů v %, který danou zemi považuje za nepřítel. Lidé měli pro každou zemi rozhodnout, zda jde z hlediska EU spíše o **partnera**, **konkurenta**, nebo **nepřítel**.

Vytvořeno nástrojem Datawrapper

KAPITOLA 3

Vnímání ukrajinských uprchlíků

OBSAH KAPITOLY:

- 3.1 Vnímání ukrajinských uprchlíků podle základních sociodemografických proměnných
- 3.2 Vnímání ukrajinských uprchlíků dle dalších názorů na svět a společnost

Příznivější postoj k ukrajinským uprchlíkům mají lidé s vyšším formálním vzděláním a lidé lépe materiálně zajištění. Věk nemá téměř vliv. Pohlaví hraje relativně určitou roli, kdy muži mají více podporující vztah k UA uprchlíkům. Rozdíl dle pohlaví je spíše malý, ale stabilní v čase (ukazuje se opakovaně).

Voliči stran vládní koalice mají v 80 % příznivý postoj k UA uprchlíkům, zatímco voliči parlamentní opozice, voliči neparlamentních stran i nevoliči v větší části pobyt uprchlíků u nás nepodporují.

Podpora UA uprchlíkům silně koreluje s pozitivními postoji vůči EU i s podporou vstupu Ukrajiny do EU či NATO.

Lidé s odlišnými postoji vůči UA uprchlíkům se překvapivě málo liší v postojích k velkým migračním menšinám v ČR. Například v hodnocení Slováků nebo Vietnamců jsou poměrně malé rozdíly podle toho, zda by tito lidé UA uprchlíkům pobyt umožnili, nebo ne.

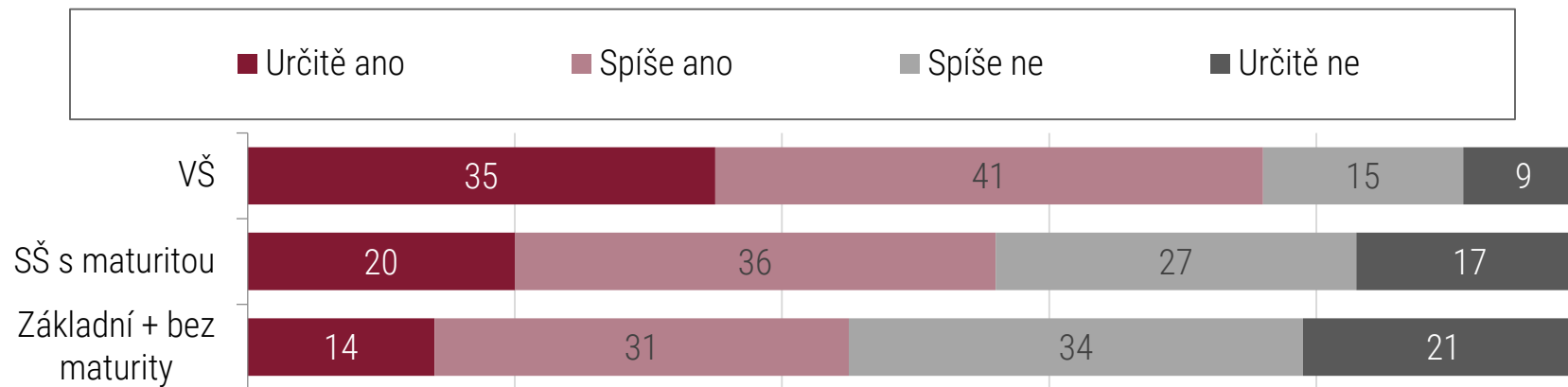
Dvě pětiny (42 %) lidí uvádí, že se jejich postoj k UA uprchlíkům od začátku války zhoršil. Přes polovinu (54 %) říká, že se nezměnil. Jen velmi málo lidí uvedlo, že by se jejich postoj k nim přímo zlepšil, což je pochopitelné i vzhledem k tomu, že na začátku zavládla vůči uprchlíkům z Ukrajiny velmi silná solidarita a podpora.

3.1 Vnímání ukrajinských uprchlíků podle základních sociodemografických proměnných

Podpora pobytu uprchlíků souvisí se vzděláním, největší předěl je mezi lidmi s VŠ diplomem a lidmi bez něj.

Vzdělání je silně provázáno s postoji k pobytu UA uprchlíků. Především lidé s vysokoškolským vzděláním jsou vůči uprchlíkům příznivě naladěni, na tři čtvrtiny (76 %) považuje za správné, že zde mají umožněný pobyt. Ostatní vzdělanostní skupiny jsou pak vnitřně více polarizované, u lidí s maturitním vzděláním souhlasí s pobytém UA uprchlíků u nás jen 56 % a mezi lidmi bez maturity je podpora menšinová (45 %).

„Je podle Vás správné, že Česká republika nadále umožňuje pobyt ukrajinským uprchlíkům, které přijala?“

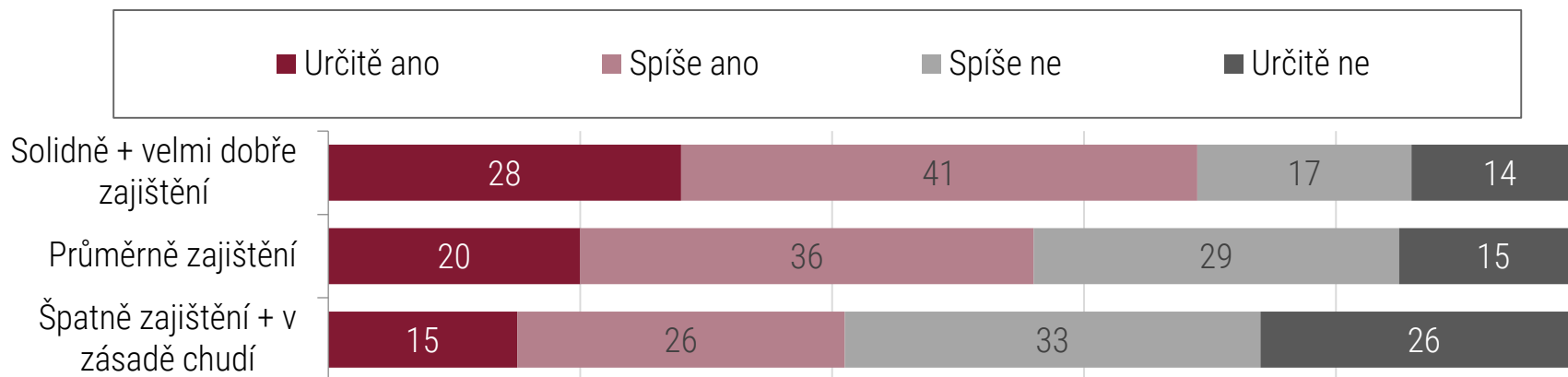

Lepší materiální zajištění predikuje příznivější postoje k UA uprchlíkům.

Materiální zajištění se ve vztahu k postojům k ukrajinským uprchlíkům chová velmi podobně jako vzdělání. Vyšší materiální zajištění souvisí s větší podporou.

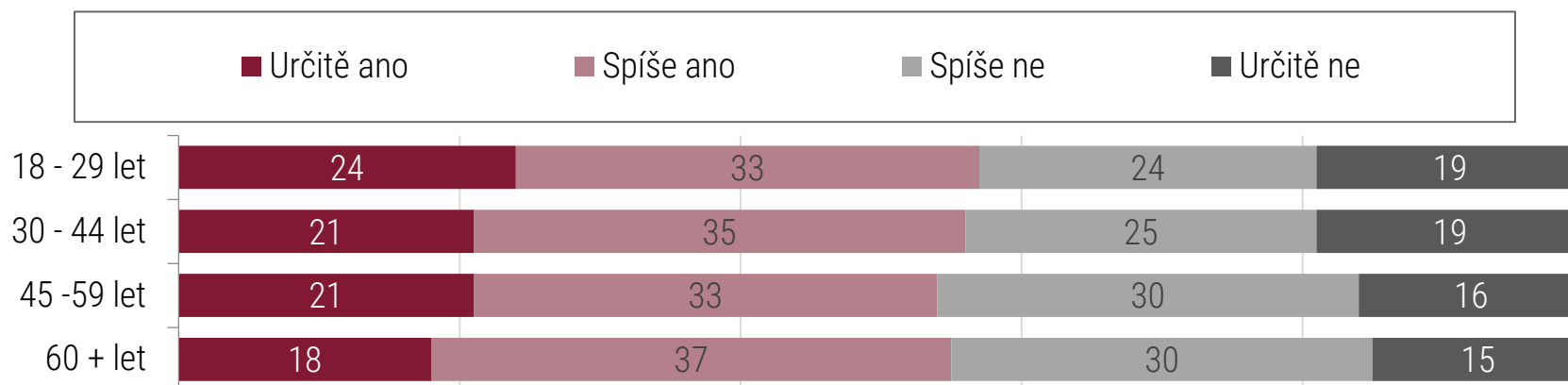
„Je podle Vás správné, že Česká republika nadále umožňuje pobyt ukrajinským uprchlíkům, které přijala?“

Věk má jen velmi malý vliv na míru podpory vůči ukrajinským uprchlíkům.

Mezi mladšími věkovými skupinami je vůči uprchlíkům o trochu více těch, kdo by určitě umožnili další pobyt. Na druhou stranu je mezi nejmladšími relativně dost rozhodných odpůrců. Lze říct, že mladí lidé jsou ohledně tématu více polarizováni než ostatní věkové skupiny.

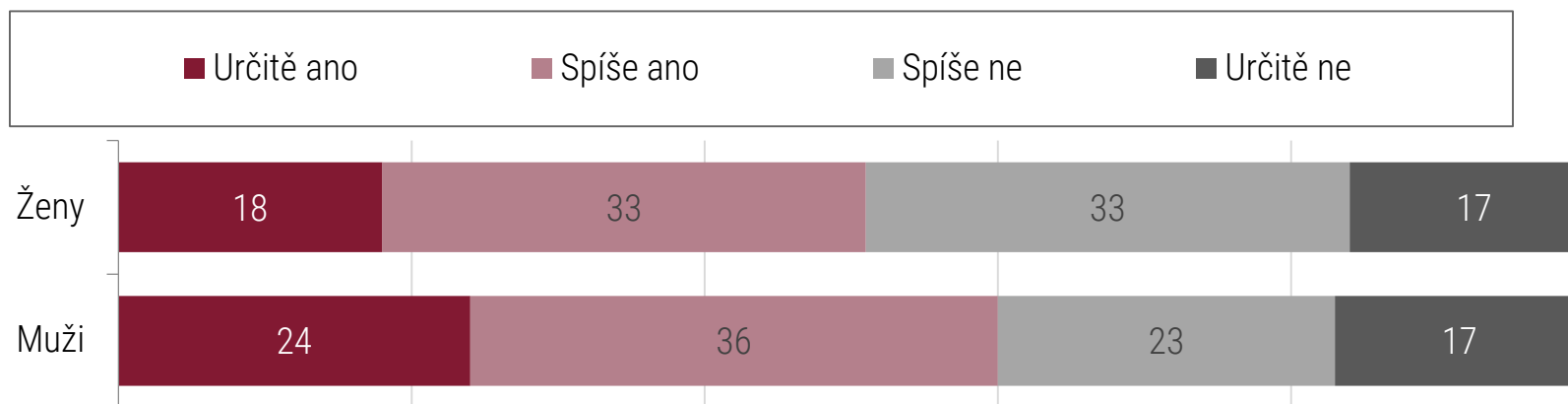
„Je podle Vás správné, že Česká republika nadále umožňuje pobyt ukrajinským uprchlíkům, které přijala?“

Muži mají příznivější postoje k podpoře ukrajinských uprchlíků než ženy.

Ženy jsou dlouhodobě naladěny více odmítavě vůči podpoře ukrajinských uprchlíků než muži, což aktuální výzkum opět potvrzuje. Rozdíl dle pohlaví je robustní v čase, zároveň je nevelký (zhruba 10 p. b.). Tento rozdíl lze možná vysvětlit tím, že ženy spíše vnímají konkurenci UA uprchlíků (většinou žen), a to jak na trhu práce, tak především v přístupu ke službám péče o předškolní děti, tak i na ZŠ.

„Je podle Vás správné, že Česká republika nadále umožňuje pobyt ukrajinským uprchlíkům, které přijala?“

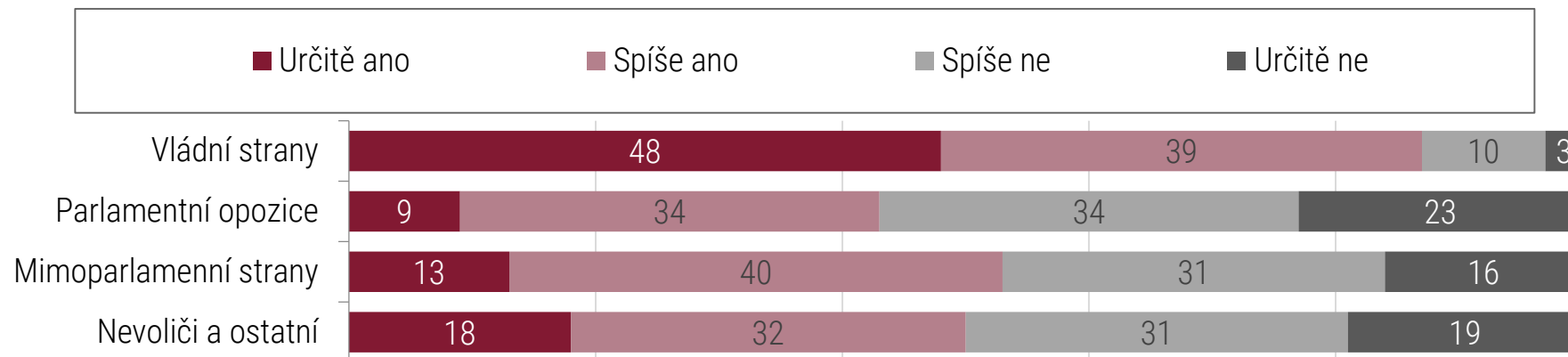

3.2 Vnímání ukrajinských uprchlíků dle dalších názorů na svět a společnost

Největší rozdíl v postojích vůči uprchlíkům je mezi voliči vládních stran na jedné straně a voliči parlamentní opozice na straně druhé.

Voliči neparlamentních stran a nevoliči jsou pak z hlediska postojů k UA uprchlíkům výrazně blíže voličům parlamentní opozice. Celkově lze u tohoto indexu ve vztahu ke stranickým preferencím vidět podobný vzorec jako u postojů k válce: Voliči vládní koalice jsou více jednotní, ostatní voličské skupiny jsou ve svých postojích k uprchlíkům více vnitřně rozrůzněny.

„Je podle Vás správné, že Česká republika nadále umožňuje pobyt ukrajinským uprchlíkům, které přijala?“

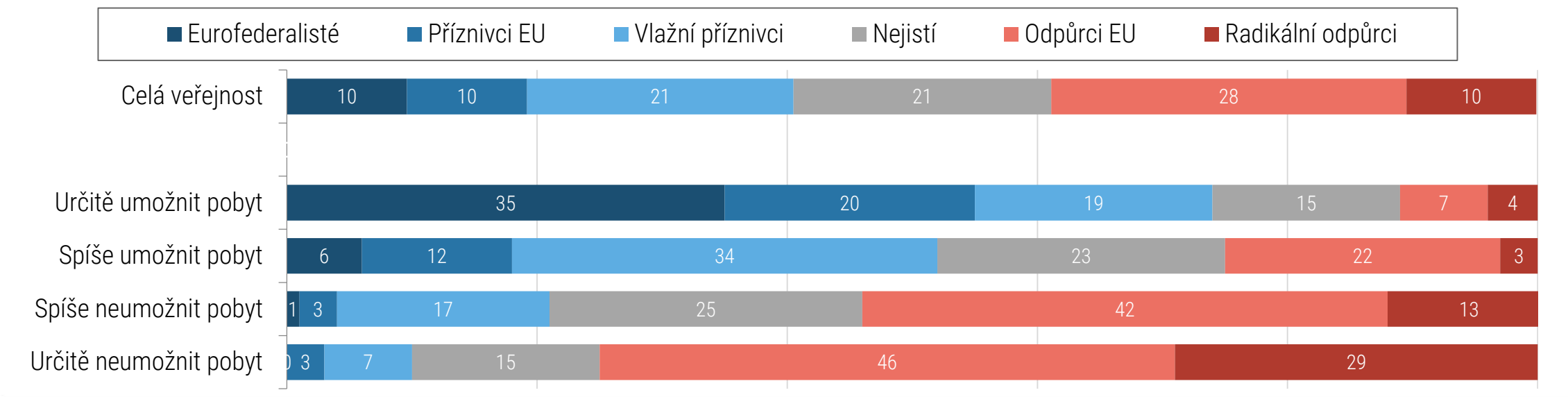

Existuje velmi silný vztah mezi tím, jaký postoj mají lidé k ukrajinským uprchlíkům a jak se staví k EU.

Lidé s příznivým postojem k UA uprchlíkům mají také velmi často příznivý vztah k EU. Mezi lidmi, kteří určitě považují za správné, že Česká republika umožňuje pobyt uprchlíkům, mají příznivý vztah k EU téměř tři čtvrtiny (74 %). Naopak negativní postoj k EU je nejvíce přítomný mezi lidmi, který pobyt uprchlíků neschvalují.

„Je podle Vás správné, že Česká republika nadále umožňuje pobyt ukrajinským uprchlíkům, které přijala?“

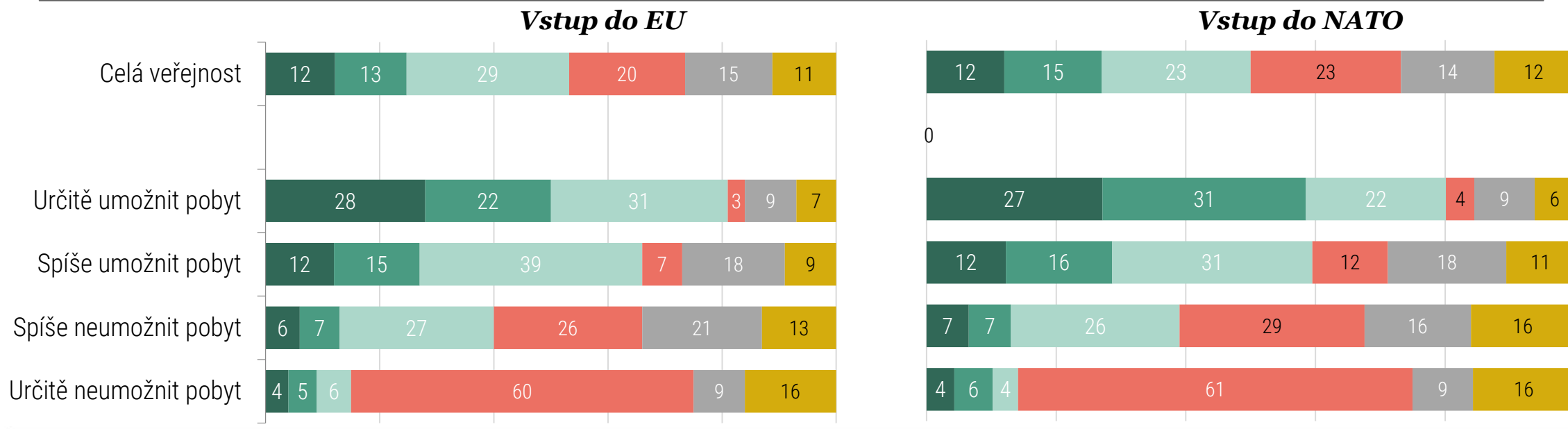
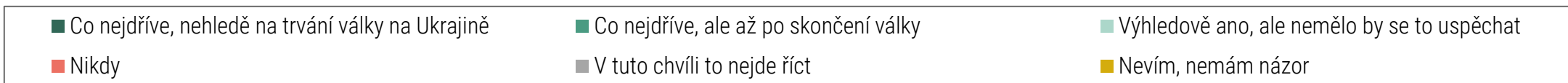
Podle přístupu k EU

Lidé s příznivým postojem k UA uprchlíkům také mnohem častěji podporují vstup Ukrajiny do EU či NATO.

Celkem pak v rámci české společnosti asi čtvrtina podporuje brzký vstup UA do těchto institucí a další čtvrtina výhledový vstup. Příkrá opozice proti vstupu se pak objevuje jen asi u pětiny lidí.

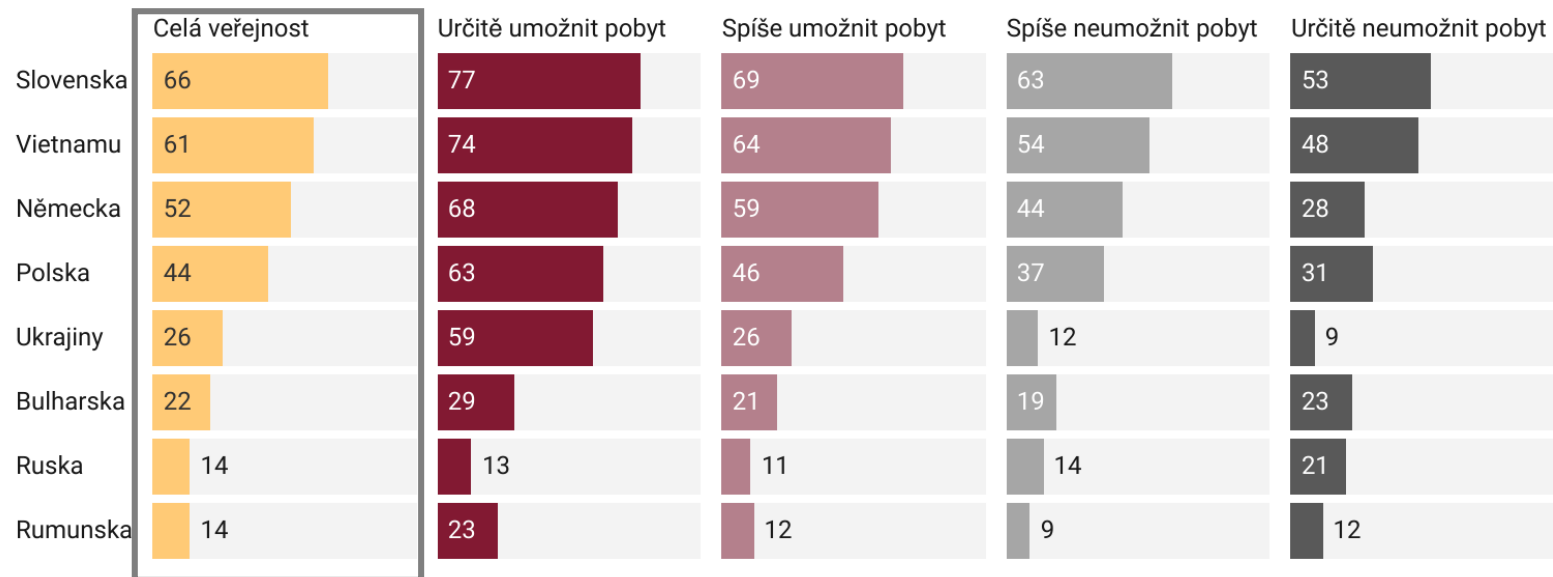
„Někdy se hovoří o vstupu Ukrajiny do EU a do NATO. Kdy by měl být podle Vás umožněn Ukrajině vstup do EU a NATO, pokud vůbec?“

Dle dvou třetin české veřejnosti dělají Slováci žijící u nás z ČR lepší místo k životu. O Ukrajincích to říká jen 26 %. O lidech z Ruska a Rumunska dokonce jen 14 % lidí.

Kromě přijetí ukrajinských uprchlíků jsme dotazovali také obecně postoje k největším migračním menšinám v ČR. Existuje určitá tendence, že příznivější vztah k UA uprchlíkům vede k pozitivnějšímu hodnocení všech národnostních menšin. Lidé, kteří by uprchlíkům určitě umožnili pobyt, jsou pak naladěni obecně velmi pozitivně hlavně k migrantům z ostatních zemí EU a obecně také k migrantům z Ukrajiny (nejen uprchlíkům). Tyto rozdíly jsou ale místy překvapivě malé. Například na prospěšnosti Slováků nebo Vietnamců pro českou společnost se lidé relativně shodnou nehledě na postoje k UA uprchlíkům. Také u hodnocení například bulharské nebo německé menšiny jsou rozdíly ne až tak velké.

Dělají lidé, kteří přicházejí žít do České republiky z následujících zemí, z České republiky lepší nebo horší místo k životu? Lidé z(e)...

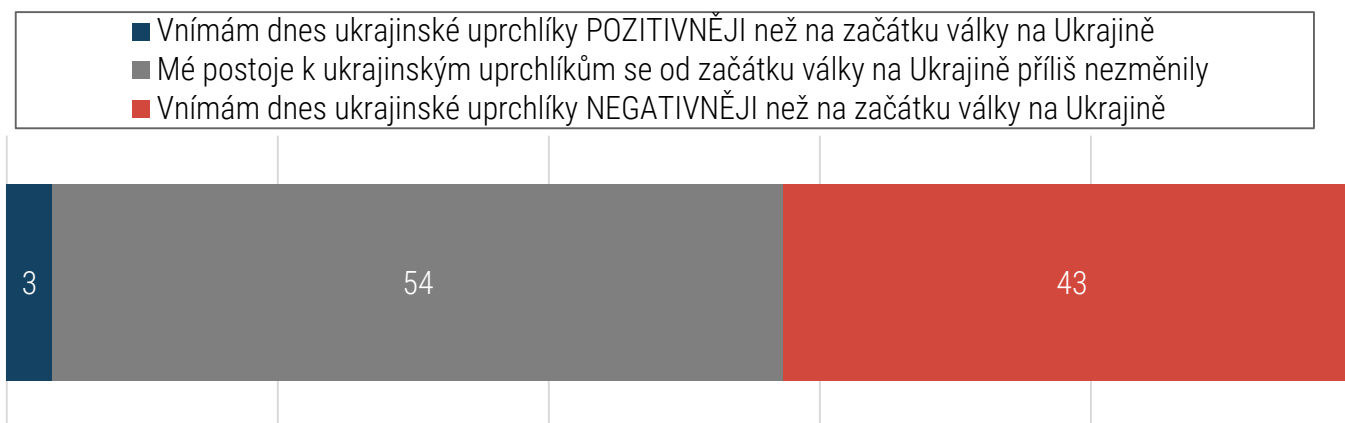
Created with Datawrapper

Dvě pětiny lidí uvádí, že se jejich postoj k UA uprchlíkům od začátku války zhoršil.

Něco přes polovinu (54 %) lidí se domnívá, že se jejich postoje k ukrajinským uprchlíkům od začátku války v podstatě nezměnily. Více než dvě pětiny (43 %) ale přiznávají, že se jejich postoje k nim zhoršily. Téměř nikdo pak neříká, že by se jeho postoje zlepšily, ale to je pochopitelné vzhledem k silnému vzednutí solidarity a velmi pozitivnímu přijímání UA uprchlíků bezprostředně po zahájení ruské invaze na Ukrajinu.

Když se zamyslíte nad svými vlastními postoji k uprchlíkům z Ukrajiny, který z následujících výroků nejvíce odpovídá Vaší situaci?*

Co může stát za zhoršením postojů k ukrajinským uprchlíkům některých lidí?

Této otázce jsme se ve výzkumu přímo nevěnovali, nicméně v předchozího výzkumu (únor 2023) víme, že poměrně častý je pocit, že český stát pomáhá více UA uprchlíkům než českým občanům (rozhodně nebo spíše s tímto tvrzením souhlasilo 67 % Čechů). V kvalitativním výzkumu realizovaném na konci roku 2022, který se nezaměřoval primárně na válku ani uprchlíky, ale spíše na vnímání fungování státu, zazněly několikrát stížnosti na údajné zneužívání dávek ukrajinskými uprchlíky, případně na to, že se pomáhá na úkor Čechů nebo nezacíleně:

...ok, válčí se tam, ale slyšela jsem, stát jim dává nějaký dávky, vyzvednou je, odjedou zpátky, zneužívají to, nelíbí se mi to.

...jsme zadlužený, ale našlo se hodně milionů, aby se jim pomohlo. (...) Platíme to všechno my. O nás by se nikdo nepostaral.

Dále nechápu, proč máme podporovat movité ukrajinské uprchlíky jen proto, že jsou z Ukrajiny. Těch, co jsou na tom opravdu zle, tak těch je tu opravdu již málo.

...nevím, kolik jich sem uteklo těch úplně chudých, ale mně přijde, že tu jsou jen ti bohatí...

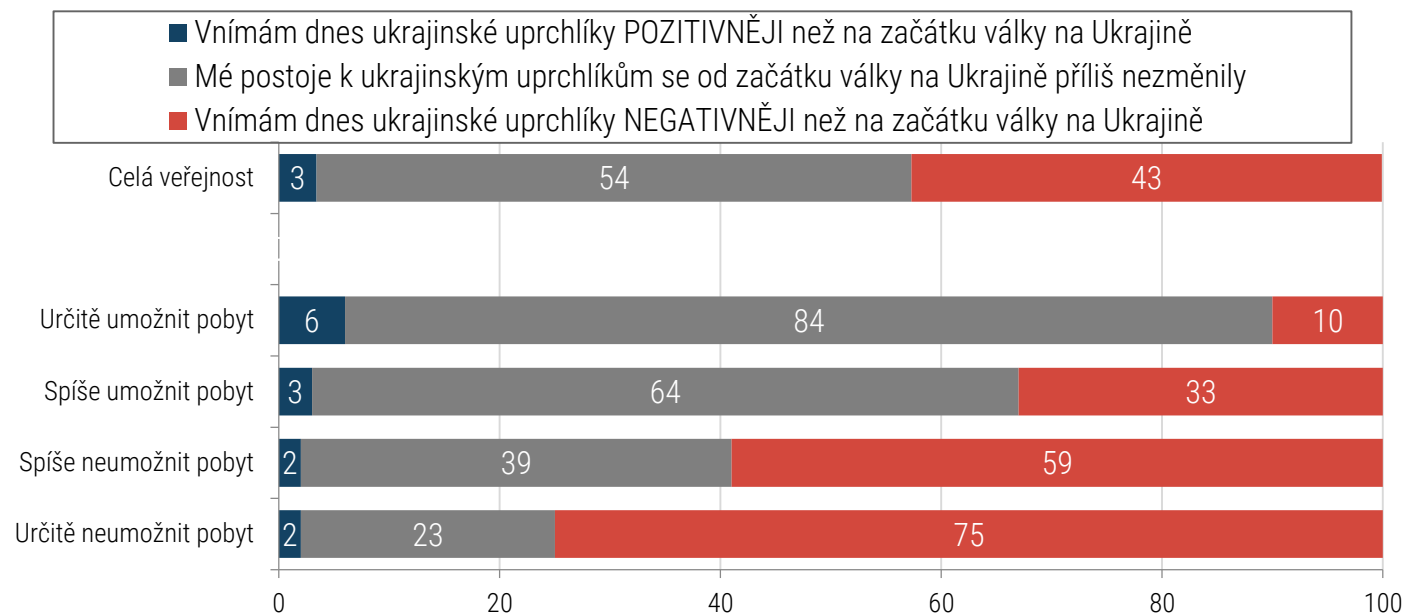
...mno co dodat, mají super nároky, na který normální občan nedosáhne, stát jim to zaplatí, aby si udělali politici dobré jméno, aby až jim skončí mandát se mohli prosadit na dobrých místech u ukrajinských oligarchů. Pomoc ano, ale nesmí se to přehánět jako se to dělá.

Já jsem solidární člověk, navštěvuji charitu (...), pomáhám sociálně slabým (...), nejsem rasista, mám sociální citění, například na nádraží v Praze jsem nakoupila před 14 dny nemocné ukrajinské ženě léky, jídlo a teplý čaj. Nelíbí se mi, že peníze, které vynakládáme na Ukrajinu, nepřijdou k těm, kteří je potřebují. Jen slepě rozdáváme a nekontrolujeme.

Z lidí s odmítavými postoji k ukrajinským uprchlíkům asi tři čtvrtiny říkají, že se jejich postoje k uprchlíkům od začátku války zhoršily.

Naopak především dvě skupiny s příznivějšími postoji k ukrajinským uprchlíkům nejčastěji uvádějí, že se jejich postoje k UA uprchlíkům od začátku války nezměnily. V případě lidí, kteří určitě považují umožnění pobytu za správné, jde o drtivou většinou (84 %), zatímco u skupiny „spíše pro“ jsou to pak dvě třetiny (64 %).

Když se zamyslíte nad svými vlastními postoji k uprchlíkům z Ukrajiny, který z následujících výroků nejvíce odpovídá Vaší situaci?*

KAPITOLA 4

Hodnocení dopadů příchodu ukrajinských uprchlíků

Čtvrtina (25 %) udělila jasně pozitivní známku (1 nebo 2) českým úřadům a institucím za zvládnání příchodu UA uprchlíků. Dalších 40 % udělilo známku 3. Průměrná známka je pak 3,2, což obecně není špatné hodnocení.

Nejhorší dopad měl příchod ukrajinských uprchlíků dle veřejnosti na dostupnost míst ve školkách a školách. Jen o trochu méně negativně hodnotí lidé také dopad příchodu uprchlíků na dostupnost bydlení a bezpečnost a kriminalitu.

Téměř tři čtvrtiny veřejnosti (73 %) nevnímá v důsledku příchodu ukrajinských uprchlíků žádnou změnu ve své osobní situaci nebo je pro něj tato změna neutrální. Ze zbývajících čtvrtiny vnímají lidé nejčastěji negativní dopad na osobní situaci. Mezi lidmi, kteří pobyt ukrajinských uprchlíků u nás rozhodně odmítají, je pak více než polovina těch, kdo vnímají negativní dopad příchodu UA uprchlíků na svůj život.

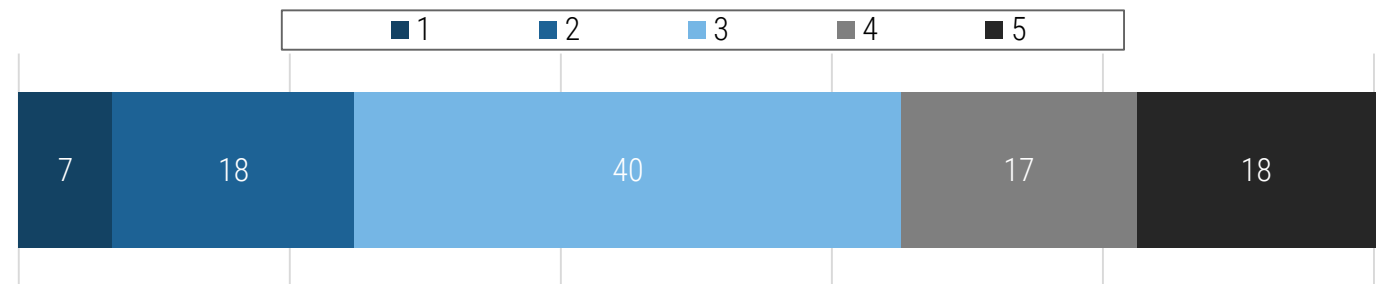
Lidé mnohem častěji očekávají, že příchod UA uprchlíků bude mít v příštích pěti letech negativní dopad na ekonomiku než pozitivní.

Lidé dávají českým úřadům a institucím v průměru „dobrou“ za vypořádávání se s příchodem ukrajinských uprchlíků.

Český stát si podle veřejnosti zatím podle veřejnosti nevede špatně. Z historických dat víme, že Češi jsou kritičtí a málokdy některou instituci nebo aspekt veřejného života hodnotí lepší průměrnou známkou než trojkou (dobrou). V tomto kontextu je tak hodnocení českých úřadů ve zvládání integrace spíše pozitivní:

- Čtvrtina (25 %) udělila jasně pozitivní známku 1 nebo 2.
- Celkem dvě třetiny (65 %) udělily nejhůře trojku.
- Třetina (35 %) je pak jasně nespokojena (známky 4 nebo 5).
- Průměrné hodnocení je 3,2.

„Jak se podle Vás českým úřadům a institucím zatím daří vypořádat se s příchodem ukrajinských uprchlíků? Ohodnoťte prosím tento výkon známkami jako ve škole?“

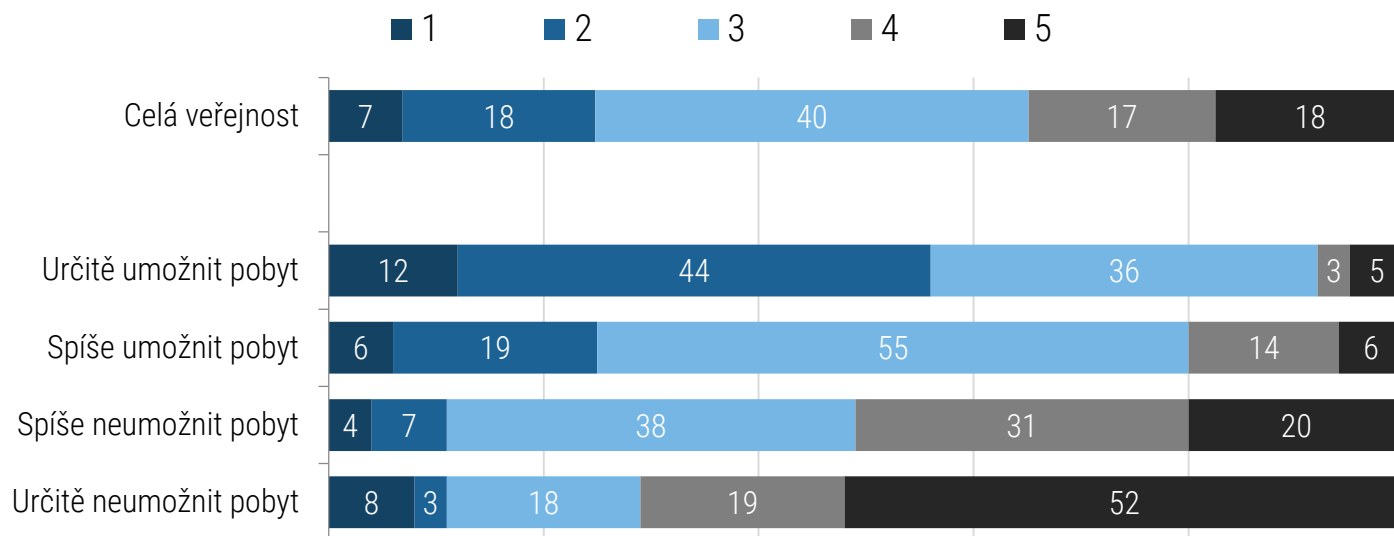

Průměr **3,2**

Příznivý postoj k UA uprchlíkům velmi silně souvisí s pozitivním hodnocením státu za zvládnání jejich příchodu.

Zatímco v celé populaci hodnotí stát jasně pozitivně (známky 1 nebo 2) čtvrtina, mezi lidmi, kteří považují ubytování uprchlíků za určitě správné, je takové hodnocení nadpoloviční (56 %). Vyloženě negativní hodnocení státu se pak objevuje u lidí, kteří jsou naladěni určitě proti setrvání uprchlíků v ČR.

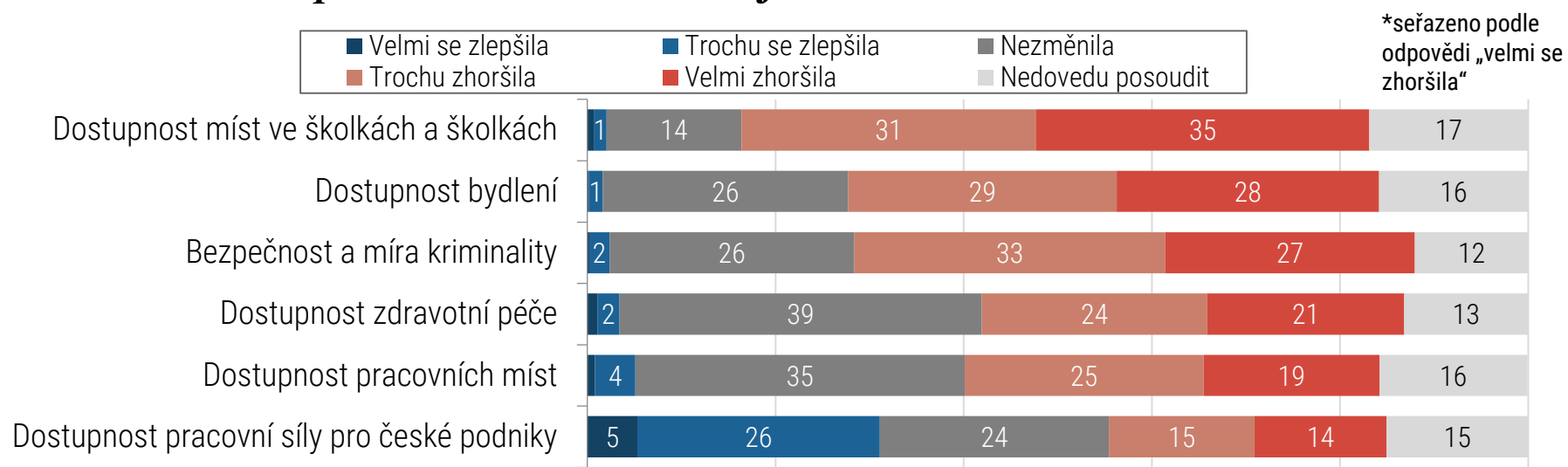
„Jak se podle Vás českým úřadům a institucím zatím daří vypořádat se s příchodem ukrajinských uprchlíků? Ohodnoťte prosím tento výkon známkami jako ve škole?“

Nejhorší dopad měl příchod ukrajinských uprchlíků dle veřejnosti na dostupnost míst ve školách a školách a školách.

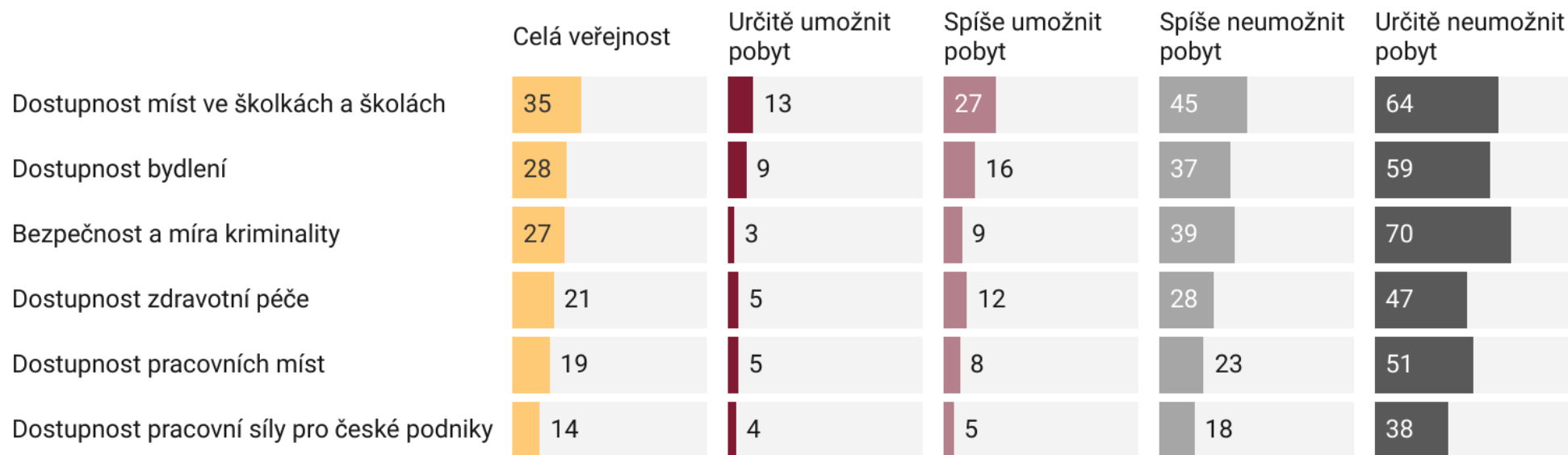
Asi dvě třetiny veřejnosti (66 %) vnímají zhoršení dostupnosti míst ve školách a školách. Podobně negativně hodnotí lidé také dopad příchodu uprchlíků na dostupnost bydlení a bezpečnost a kriminalitu. Asi 30 % uvedlo i negativní dopad na dostupnost pracovní síly pro české podniky: Tato část respondentů je zřejmě natolik negativně naladěna, že hodnotí negativně vše týkající se UA uprchlíků.

„Jak se podle Vás změnila v důsledku příchodu ukrajinských uprchlíků situace v následujících oblastech?“

Čím více mají lidé obecně odmítavý vztah k ukrajinským uprchlíkům, tím silně také vnímají dopady jejich příchodu na vybrané oblasti jako negativní.

Největší rozdíl v hodnocení negativních dopadů příchodu ukrajinských uprchlíků je u bezpečnosti a kriminality: Zatímco mezi lidmi s příznivým vztahem k UA uprchlíkům si téměř nikdo nemyslí, že příchod uprchlíků rozhodně vedl ke zhoršení bezpečnostní situaci, mezi lidmi s rozhodně odmítavým postojem si to myslí sedm desetin.

*Zobrazeny odpovědi „velmi zhoršila“

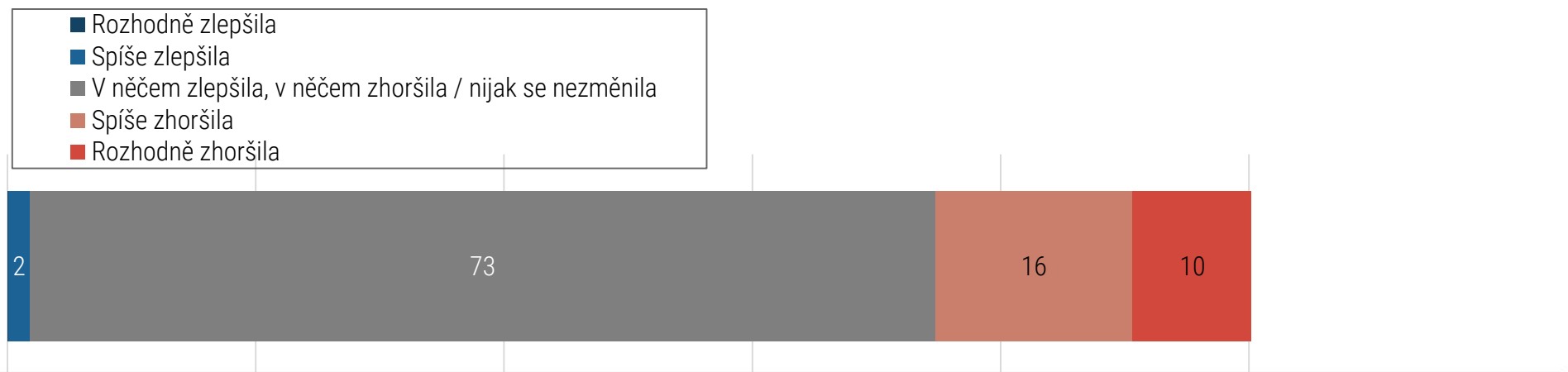
Vytvořeno nástrojem Datawrapper

Tři čtvrtiny veřejnosti nevnímají v důsledku příchodu ukrajinských uprchlíků změnu ve své osobní situaci k lepšímu nebo k horšímu.

Celkem asi polovina veřejnosti říká, že se jejich osobní situace v důsledku příchodu ukrajinských uprchlíků nijak nezměnila. Kromě toho asi pětina (22 %) veřejnosti považuje dopad příchodu ukrajinských uprchlíků na vlastní situaci celkově za neutrální („v něčem se situace zlepšila, v něčem zhoršila“). Čtvrtina veřejnosti říká, že příchod UA uprchlíků vedl ke zhoršení jejich osobní situace.

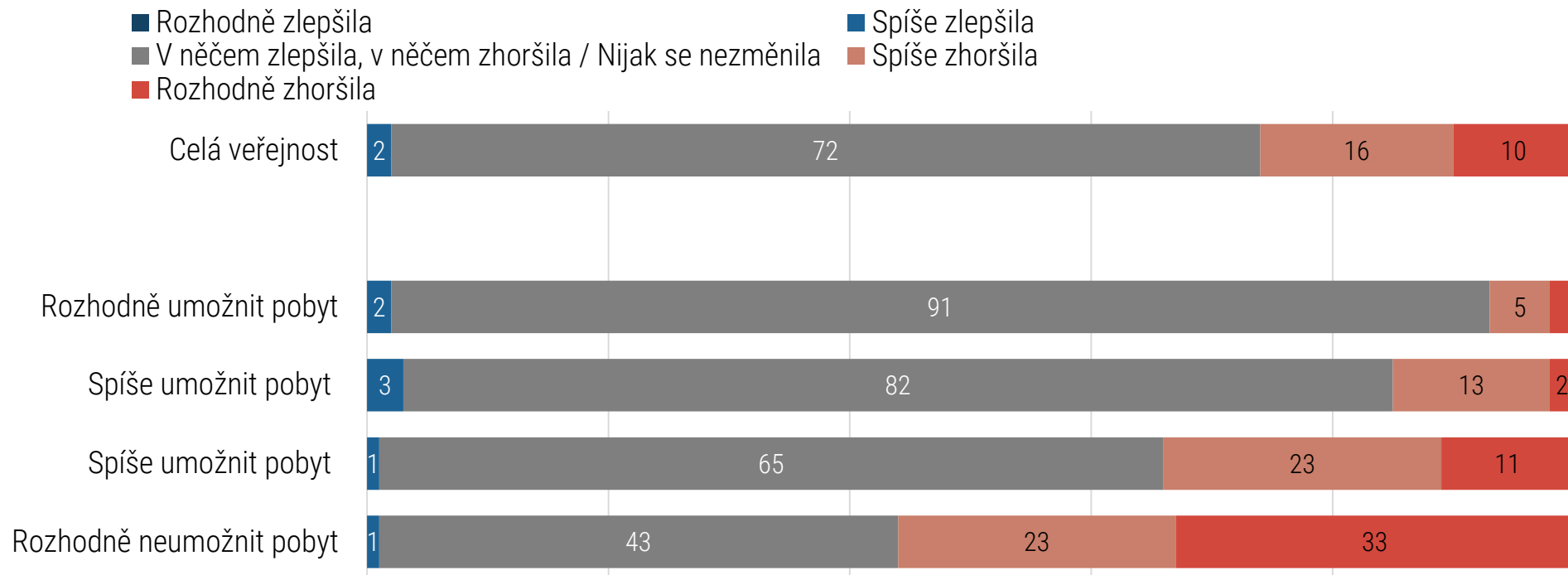
„Jak se celkově v důsledku příchodu ukrajinských uprchlíků změnila Vaše osobní situace?“

Lidé, kterým se v důsledku příchodu UA uprchlíků rozhodně zhoršila osobní situace, jsou koncentrováni mezi lidmi se silně odmítavým postojem k nim.

Naopak příznivci UA uprchlíků výrazněji častěji nepociťují v důsledku jejich příchodu žádný dopad na osobní situaci.

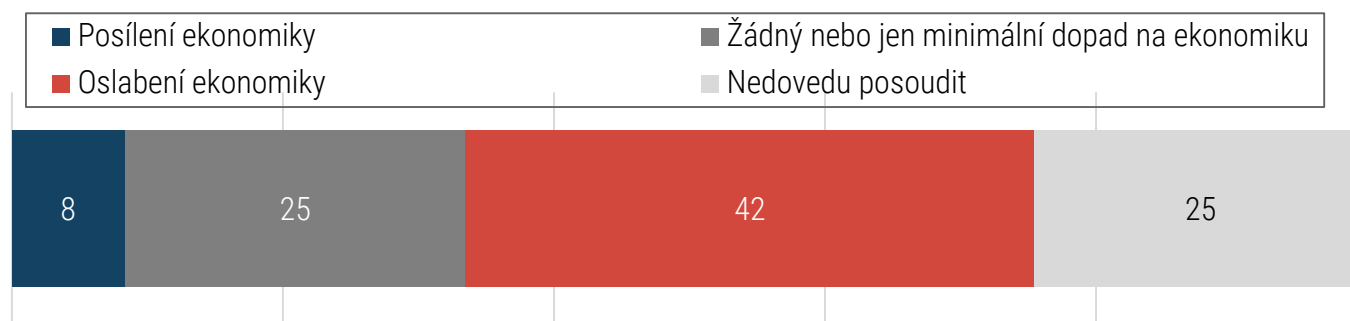
„Jak se celkově v důsledku příchodu ukrajinských uprchlíků změnila Vaše osobní situace?“

Dvě pětiny (42 %) veřejnosti očekávají v příštích pěti letech negativní dopady příchodu UA uprchlíků na ekonomiku.

Naopak pozitivní dopad očekává jen 8 % lidí. Dále čtvrtina lidí očekává, že dopad na ekonomiku nebude žádný nebo bude jen minimální, a čtvrtina to nedovede posoudit.

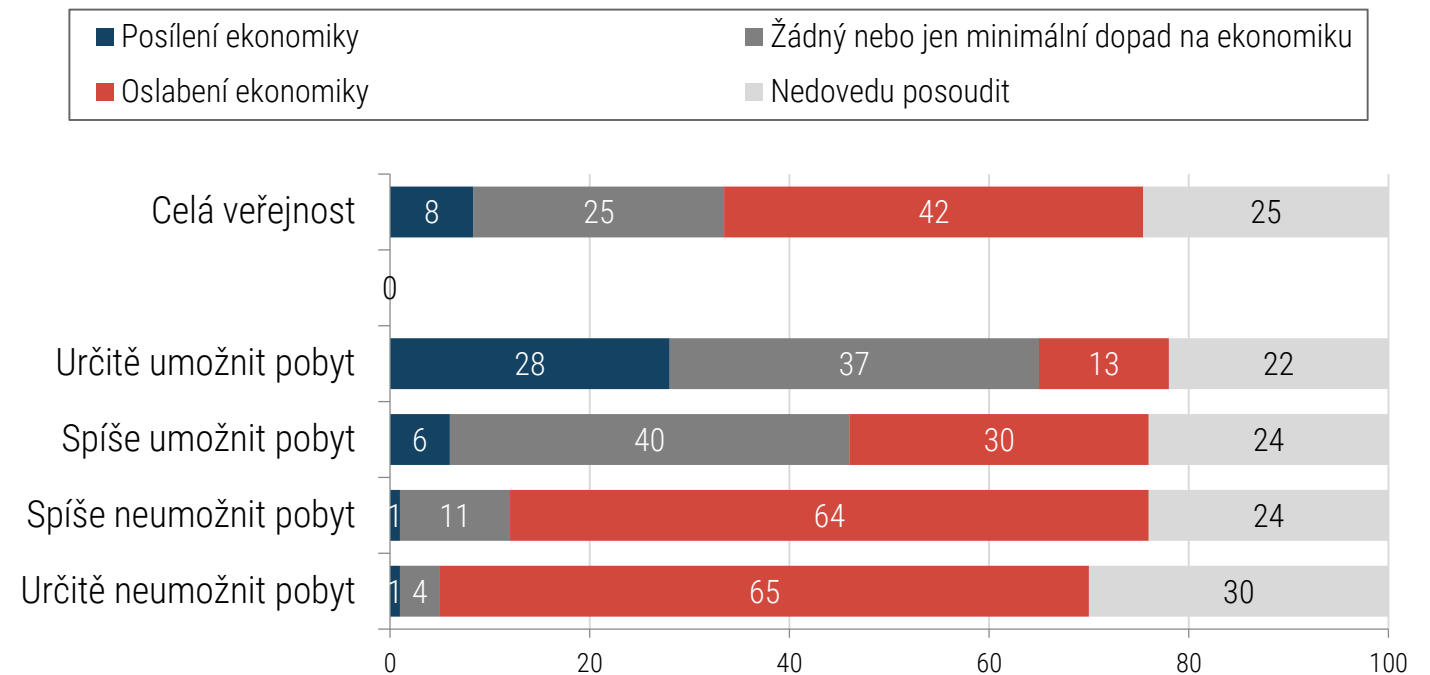
„Jaký dopad příchodu ukrajinských uprchlíků na českou ekonomiku očekáváte v příštích pěti letech?“

Také očekávané dopady příchodu UA uprchlíků na ekonomiku souvisí s obecnými postoji k nim: Čím příznivější postoje, tím méně lidé očekávají negativní dopady na ekonomiku.

Posílení ekonomiky ovšem očekává jen asi čtvrtina (28 %) lidí, kteří jsou uprchlíkům silně naklonění. Mezi lidmi s odmítavým postojem k UA uprchlíkům pak nejsou téměř žádní lidé, kteří by očekávali jejich pozitivní dopad na ekonomiku.

„Jaký dopad příchodu ukrajinských uprchlíků na českou ekonomiku očekáváte v příštích pěti letech?“

KAPITOLA 5

Osobní zkušenosti s ukrajinskými uprchlíky

OBSAH KAPITOLY:

5.1 Přehled míry kontaktu s ukrajinskými uprchlíky

5.2 Postoje k ukrajinským uprchlíkům dle typu kontaktu

Na deskriptivní úrovni můžeme o kontaktu české veřejnosti s UA uprchlíky říct následující:

- Většina veřejnosti má osobní zkušenost s ukrajinskými uprchlíky
- Lidé podobně často hodnotí kontakt s Ukrajinci jako převážně pozitivní (23 %) jako převážně negativní (18 %). Nejvíce lidí (38 %) hodnotí kontakty s Ukrajinci celkově jako smíšené (podobnou měrou pozitivní jako negativní). Zbytek kontakty nemá.

Vztah postojů k uprchlíkům a kontaktu s nimi je potřeba interpretovat opatrně. Čísla nás totiž snadno mohou svádět ke kauzálním interpretacím, že například určitý typ kontaktu vede k určitým postojům, když přitom určitá skupina ve společnosti může na základě své sociální pozice tendovat jednak k určité míře kontaktu a jednak k určitým postojům, aniž by tyto dva jevy byly kauzálně propojeny. Z hlediska korelací vidíme následující vztahy v datech, které ale nejsou nutně kauzální, ale samozřejmě mohou být:

- Existuje silná korelace mezi hodnocením kontaktu s uprchlíky a tím, zda jedince podporuje jejich pobyt v ČR, nebo ne.
- Samotná existence kontaktu má velmi slabou spojitost s postoji vůči uprchlíkům. Výjimkou je kontakt na úrovni známých nebo přátel, který nepřekvapivě koreluje s pozitivními postoji k uprchlíkům.
- Některé vztahy mezi kontaktem s uprchlíky a postoji k nim jsou nelineární: Například nejvíce kontaktu s uprchlíky ve škole nebo práci mají ti, kdo mají vůči uprchlíkům nejvyhraněnější postoje: ti nejvíce podporující a ti nejvíce odmítaví

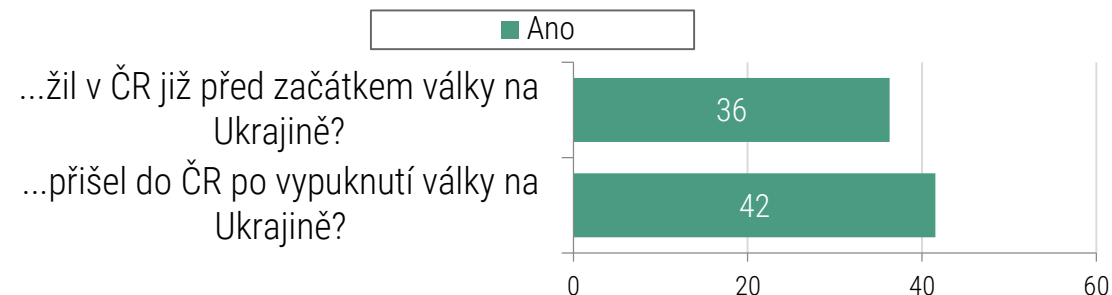
5.1 Přehled míry kontaktu s ukrajinskými uprchlíky

Velká část veřejnosti má už dnes osobní kontakt s ukrajinskými uprchlíky ze sousedství nebo z práce či školy

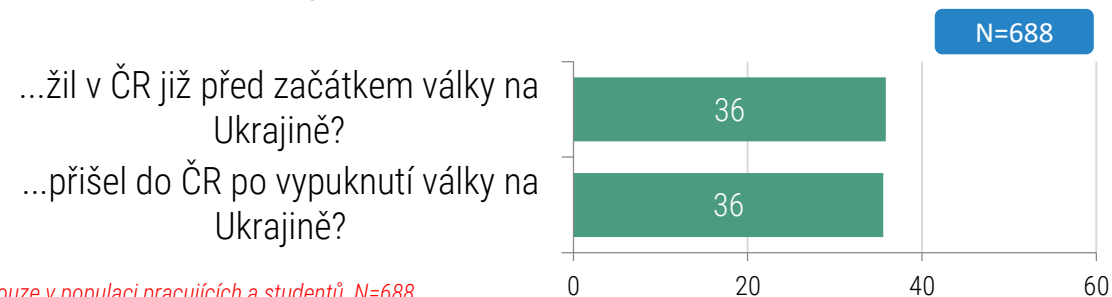
Čeští občané často říkají, že někdo z nově příchozích ukrajinských uprchlíků žije v jejich sousedství (42 %) nebo někoho takového mají v zaměstnání (36 %), méně často však mezi známými nebo přáteli (15 %).

Velmi přibližně lze dnes říct, že podobný podíl veřejnosti reportuje nějaký kontakt s Ukrajinci, kteří zde byli už před válkou, jako s uprchlíky, kteří z Ukrajiny přišli až po válce.

„Žije ve Vašem sousedství někdo ukrajinské národnosti, kdo...“

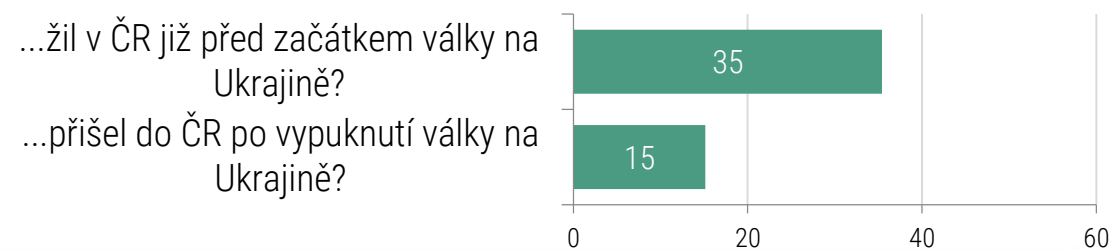

„Je mezi Vašimi spolupracovníky/zaměstnanci/spolužáky někdo ukrajinské národnosti, kdo...“*

* Pouze v populaci pracujících a studentů, N=688

„Máte mezi svými přáteli či známými někoho, kdo...“

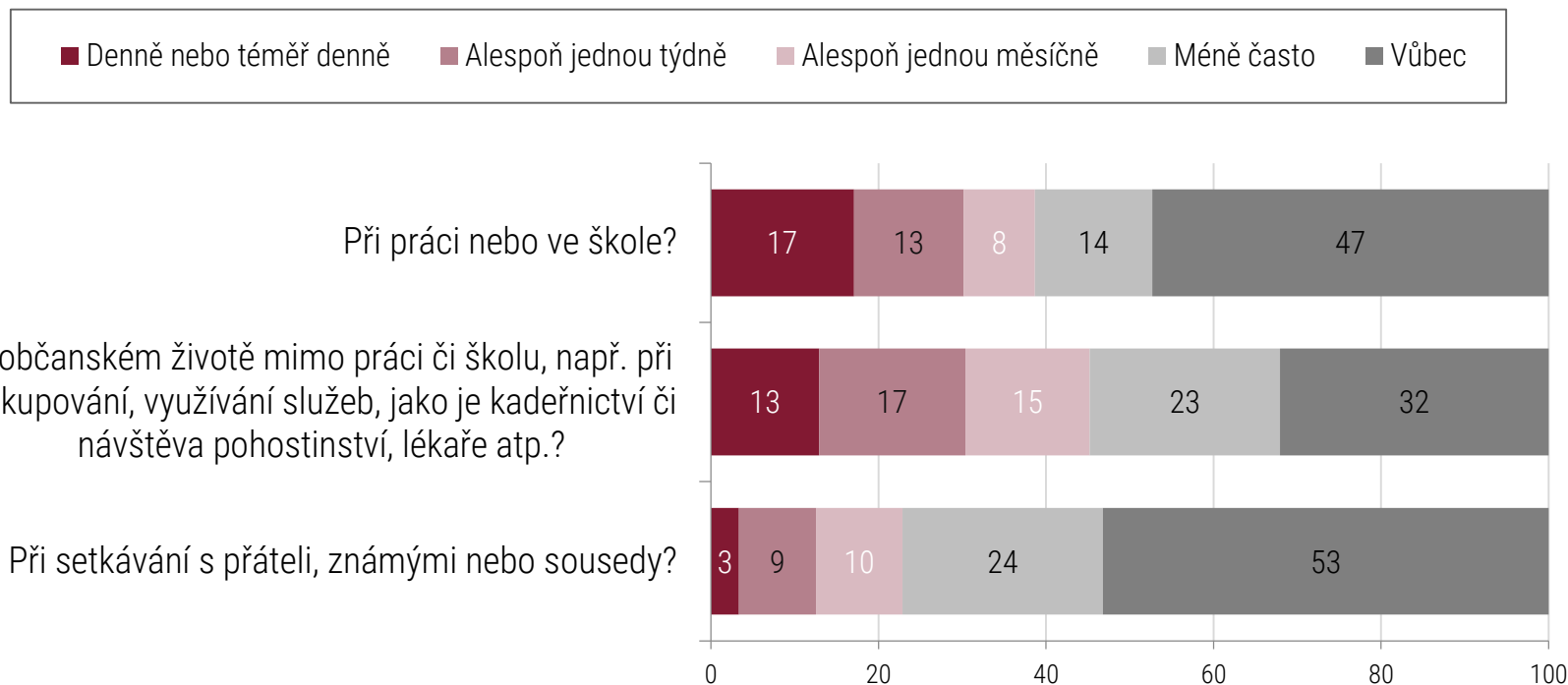

Intenzivní kontakt (z hlediska frekvence) s lidmi ukrajinské národnosti mají lidé především při práci nebo ve škole a také v rámci občanského života. Většina veřejnosti ale častý osobní kontakt s Ukrajinci nemá.

Relativně intenzivní kontakt s lidmi ukrajinské národnosti (alespoň jednou týdně) má dnes asi 30 % Čechů v práci nebo ve škole a podobný podíl také v občanském životě.

Asi 1 z 10 se pak alespoň jednou týdně potkává s nějakým ukrajinským přítelem, známým či sousedem.

„Jak často přibližně hovoříte či jednáte s lidmi ukrajinské národnosti:“

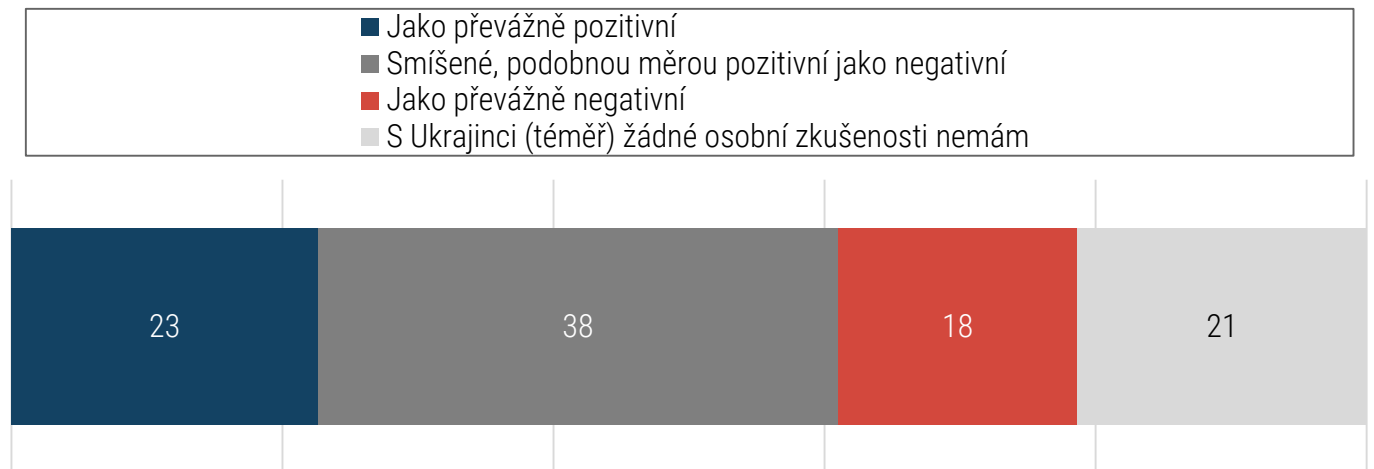

Přibližně 1 z 5 hodnotí své kontakty s Ukrajinci jako **pozitivní**,
1 z 5 jako **negativní**,
2 z 5 jako **smíšené** a
1 z 5 **kontakty nemá**.

Tato otázku poněkud kontrastuje s otázkou výše, podle které 43 % uvádí, že se jejich postoje k UA uprchlíkům od začátku války zhoršily, zatímco jen 3 % uvádí, že se zlepšily (zbytek říká, že se nezměnily).

Částečně lze nesoulad vysvětlit výchozí situací velké solidarity a pozitivního naladění, nicméně stále je zde rozpor mezi 43 %, jejichž postoje se zhoršily, přestože jen 18 % hodnotí osobní zkušenosti s lidmi ukrajinské národnosti jako negativní. Pravděpodobně se zde prosazuje vliv médií a sociálních médií.

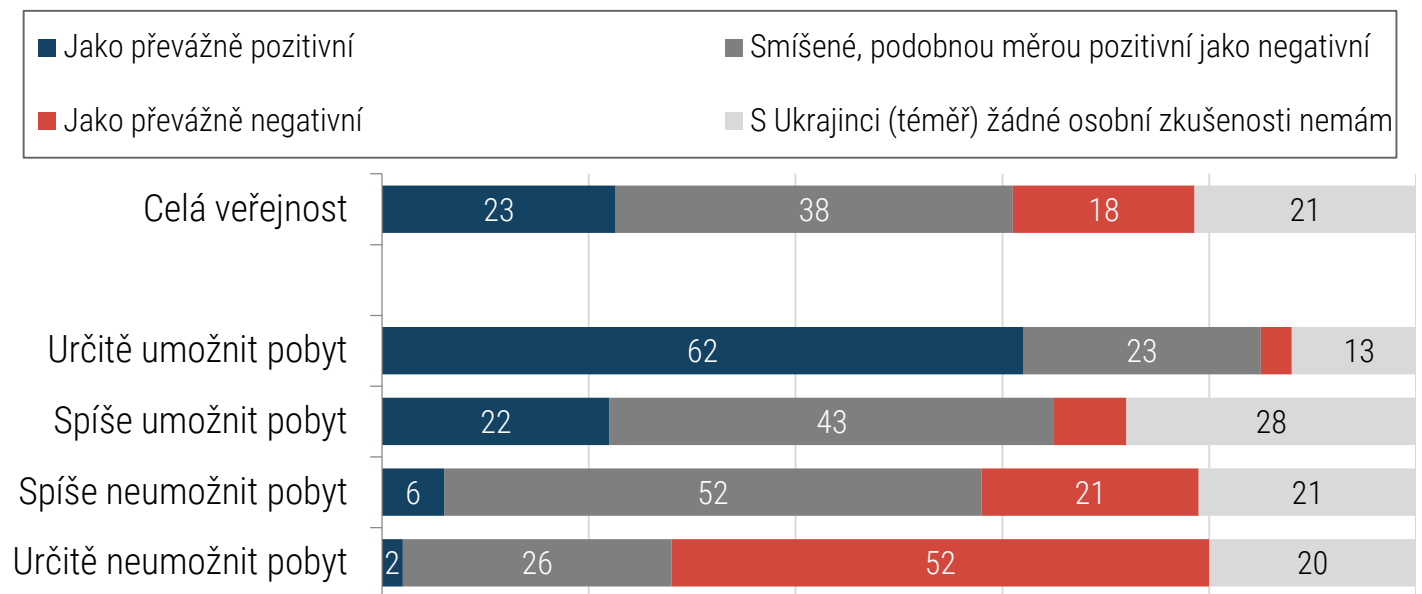
„Když zvážíte všechna svá setkání a jednání s lidmi ukrajinské národnosti, jak je celkově vnímáte?“

Lidé podporující pobyt UA uprchlíků u nás jen výjimečně považují své zkušenosti s Ukrajinci za negativní. Naopak u lidí odmítajících pobyt UA uprchlíků jen velmi zřídka převažují pozitivní zkušenosti.

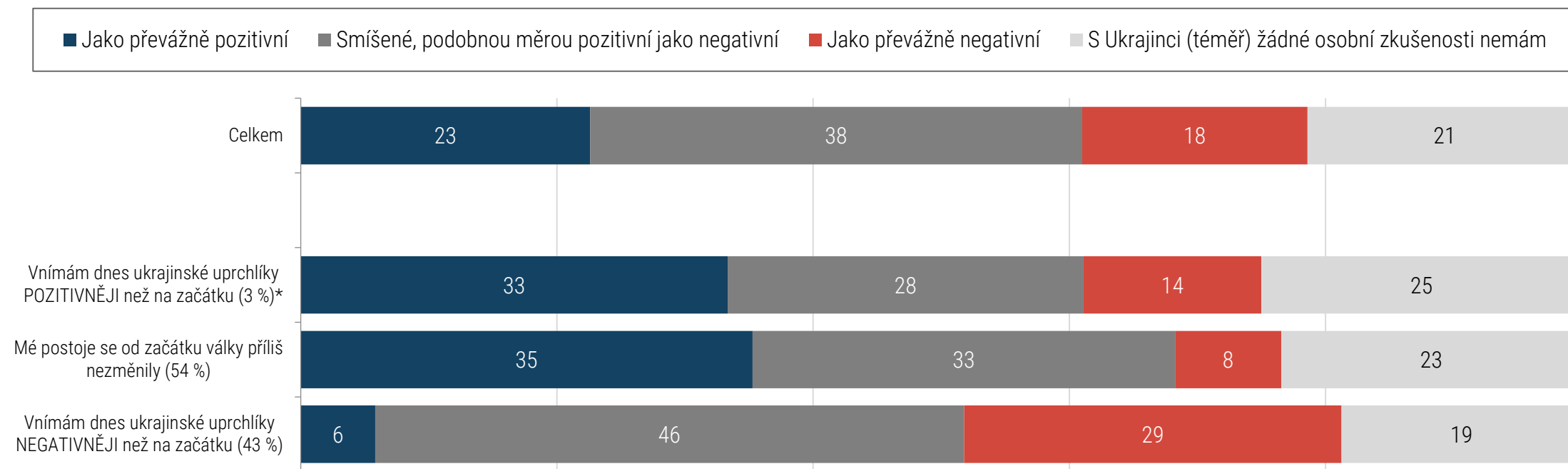
Zajímavé je, že velmi často se převážně negativní hodnocení vlastní zkušenosti s Ukrajinci objevuje jen u osob s rozhodně odmítavým postojem k uprchlíkům. Lidé se „spíše“ odmítavým postojem mají nejčastěji smíšené zkušenosti, a jen asi 1 z 5 mezi nimi má zkušenosti převážně negativní.

„Když zvážíte všechna svá setkání a jednání s lidmi ukrajinské národnosti, jak je celkově vnímáte?“

I mezi těmi, kdo říkají, že jejich postoje k UA uprchlíkům zhoršily, je jen 29 % těch, kdo zároveň říkají, že mají s uprchlíky převážně negativní zkušenosti.

**„Když zvážíte všechna svá setkání a jednání s lidmi ukrajinské národnosti, jak je celkově vnímáte?“
- podle změny postoje k uprchlíkům od začátku války**

* Zjištění za tuto skupinu jsou vzhledem k nízkému počtu respondentů pouze indikativní.

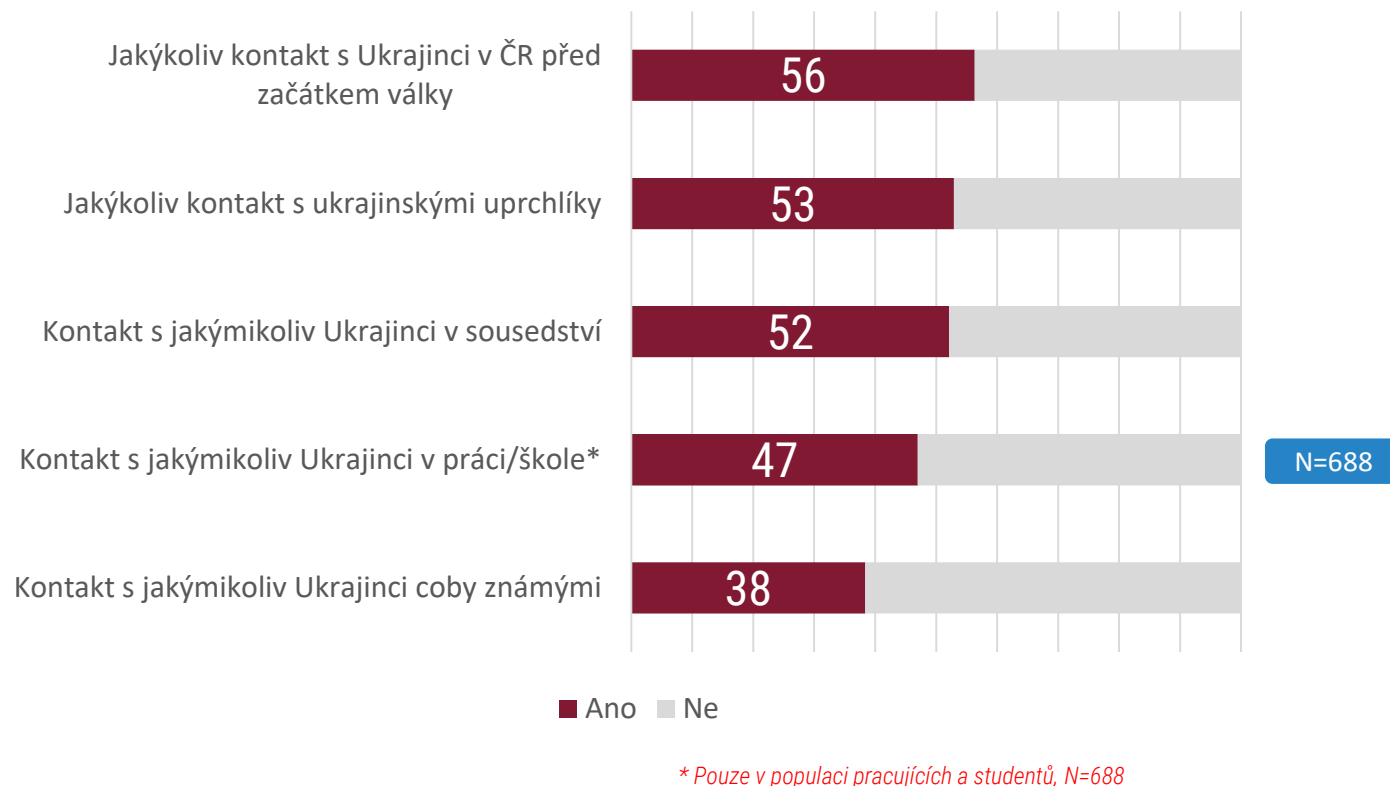
5.2 Postoje k ukrajinským uprchlíkům dle typu kontaktu

Jakýkoliv kontakt s ukrajinskými uprchlíky

Lehce přes polovinu (56 %) veřejnosti dnes říká, že v jejich okolí, v práci, v sousedství nebo mezi známými je někdo ukrajinské národnosti, kdo tu již žil před ruskou invazí.

Podobně lehce přes polovinu (53 %) má ve svém okolí někoho z nově příchozích ukrajinských uprchlíků.

Z hlediska typu kontaktu je pak nejčastější kontakt s Ukrajinci, kteří žijí ve stejném sousedství – takový kontakt má asi polovina (52 %) české veřejnosti. Na druhém místě je kontakt v práci nebo ve škole (47 %).

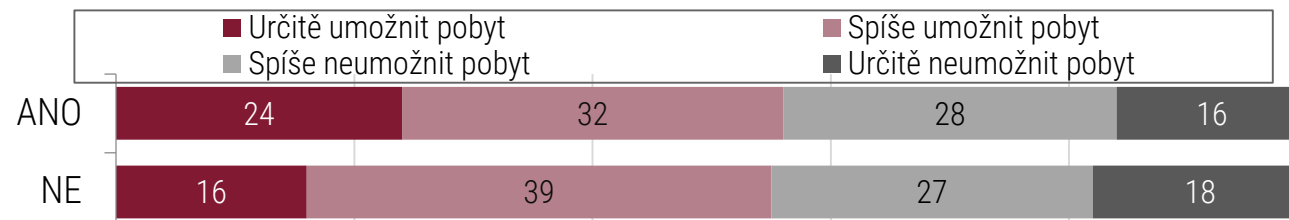
Kontakt s Ukrajinci a vnímání ukrajinských uprchlíků

Kontakt s Ukrajinci, ať už ho definujeme jakkoliv, jen velmi slabě predikuje podporu pobytu UA uprchlíků u nás.

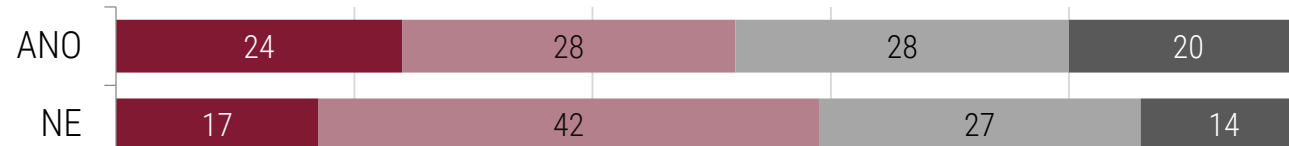
Pro všechny zkoumané typy kontaktu platí, že lidé, kteří kontakt s Ukrajinci mají, jsou o něco častěji rozhodnými podporovateli umožnění pobytu UA uprchlíků než ti, kdo kontakt nemají. Zároveň je ale mezi lidmi s kontaktem většinou i více rozhodných odpůrců.

V důsledku pak, když sečteme obě kategorie podpory pobytu (určitě umožnit i spíše umožnit), neukazuje se mezi kontaktem a podporou žádný vztah. Jedinou výjimkou je kontakt s Ukrajinci coby známými či přáteli, kde je jasná pozitivní korelace mezi podporou pobytu a kontaktem.

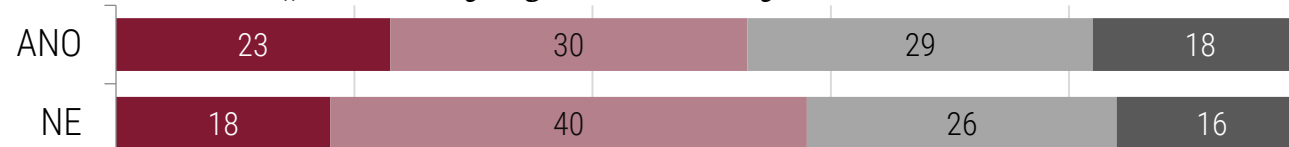
„Jakýkoliv kontakt s Ukrajinci v ČR před začátkem války:“

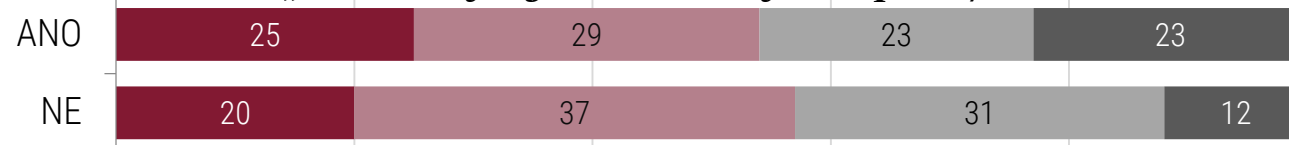
„Jakýkoliv kontakt s Ukrajinskými uprchlíky:“

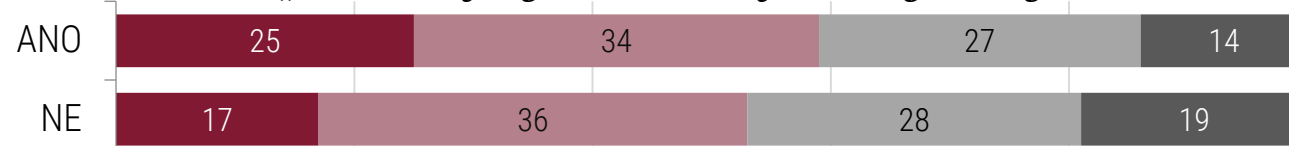
„Kontakt s jakýmikoliv Ukrajinci v sousedství:“

„Kontakt s jakýmikoliv Ukrajinci v práci / škole:“

„Kontakt s jakýmikoliv Ukrajinci coby známými“

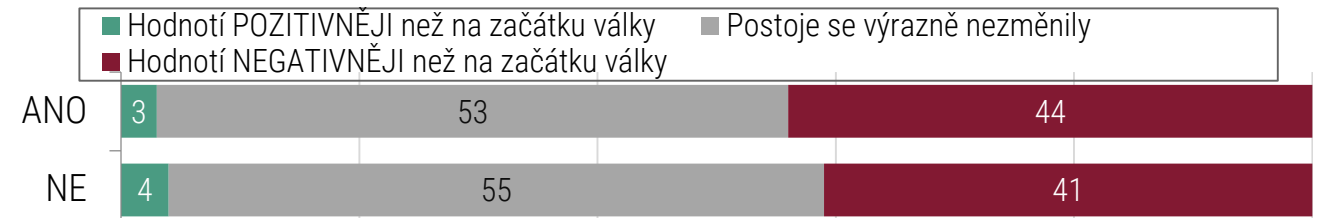
Kontakt s Ukrajinci a proměna postojů k Ukrajincům od začátku války

Pokud se zaměříme na podíl těch, kdo tvrdí, že se jejich postoj k UA uprchlíkům od začátku války zhoršil, pak není příliš rozdíl mezi těmi, kdo měli kontakt s Ukrajinci před začátkem války, a těmi, kdo takový kontakt neměli.

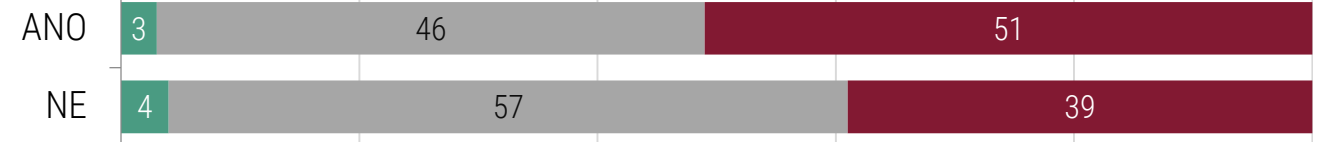
Rozdíly se ale objevují jinde: Lidé, kteří mají kontakt s uprchlíky, kteří k nám přišli od začátku války, častěji říkají, že se jejich vztah k uprchlíkům od začátku války zhoršil, než ti, kdo s nimi kontakt nemají.

Při pohledu přes typ kontaktu se zdá, že negativní vliv kontaktu s UA uprchlíky se objevuje především tehdy, pokud se jedná o kontakt skrze sdílené sousedství.

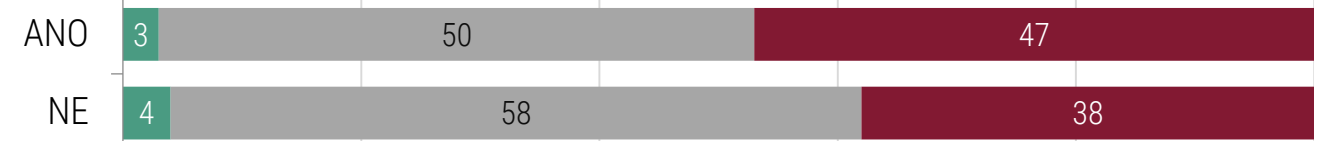
„Jakýkoliv kontakt s Ukrajinci v ČR před začátkem války:“

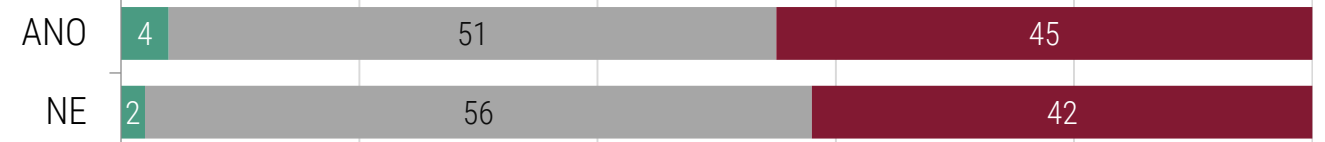
„Jakýkoliv kontakt s Ukrajinckými uprchlíky:“

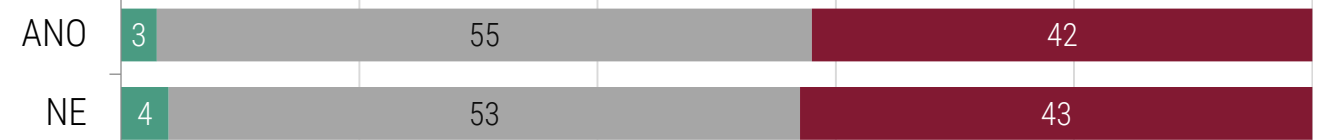
„Kontakt s jakýmikoliv Ukrajinci v sousedství:“

„Kontakt s jakýmikoliv Ukrajinci v práci / škole:“

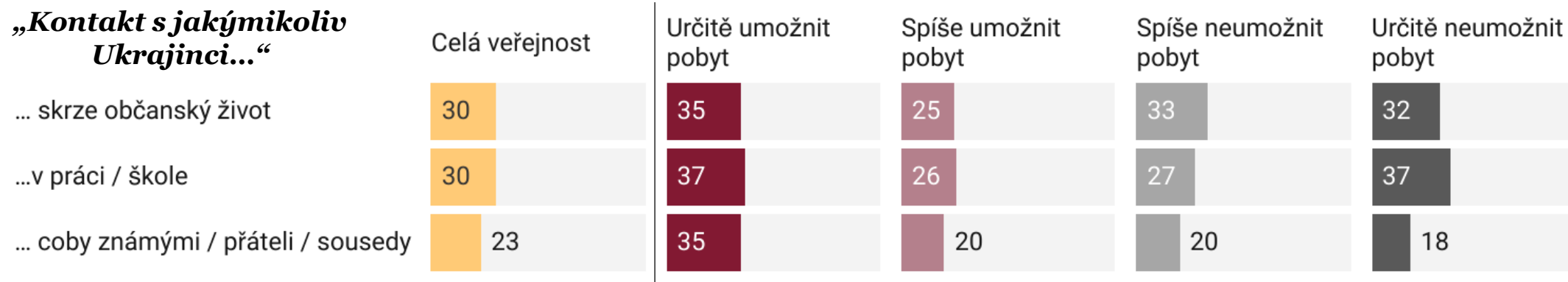
„Kontakt s jakýmikoliv Ukrajinci coby známými“

Příznivý postoj k UA uprchlíkům je asociován především s kontaktem s Ukrajinci mezi přáteli, známými a sousedy.

Dynamika pro kontakty skrze občanský život, ale také v práci nebo ve škole je odlišná: Zde obě krajní kategorie („určitě umožnit pobyt“ i „určitě neumožnit pobyt“) jsou si z hlediska míry kontaktu podobné: mají nejvíce kontaktu. Nabízí se hypotéza, že častý osobní kontakt může generovat vyhraněnou pozici vůči uprchlíkům jedním, nebo druhým směrem, podle kvality/vnímání kontaktu.

„Kontakt s jakýmikoliv Ukrajinci...“

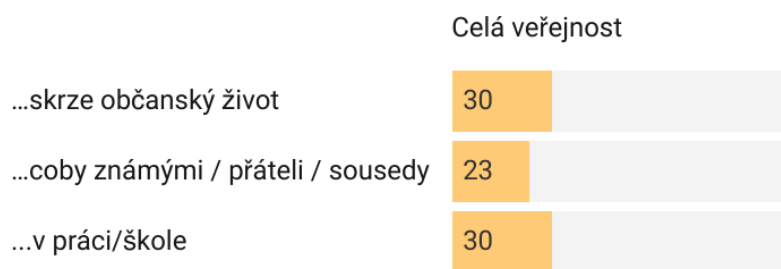

*Zobrazeny odpovědi pouze za možnost „alespoň jednou týdně“

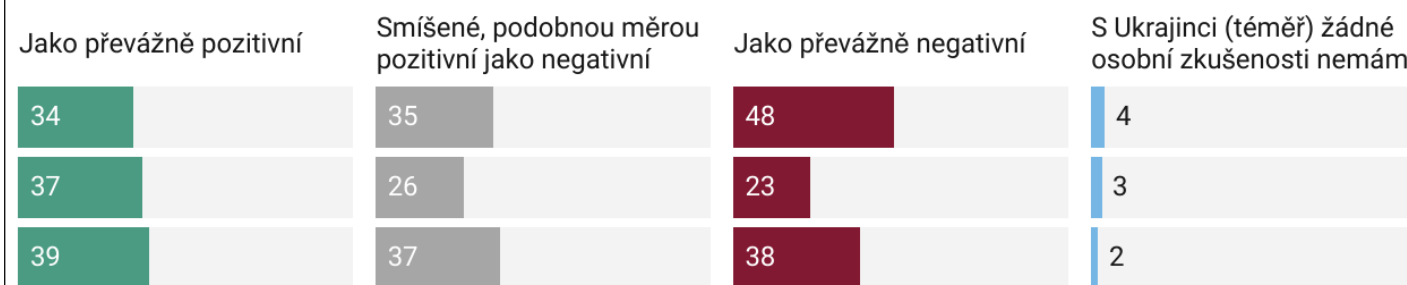

Lidé, kteří své kontakty s UA uprchlíky hodnotí jako převážně negativní, se s nimi setkávají spíše v občanském životě.

„Kontakt s jakýmikoliv Ukrajinci...“

„Když zvážíte všechna svá setkání a jednání s lidmi ukrajinské národnosti, jak je celkově vnímáte?“

*Zobrazeny odpovědi pouze za možnost „alespoň jednou týdně“, u položky kontaktu s Ukrajinci „coby známými / přáteli / sousedy“ je zobrazen podíl „alespoň jednou měsíčně“.

První mediální výstupy:

Draft výzkumné zprávy byl sdílen s mediálním partnerem, Deníkem N. Následně již byly publikovány některé výstupy z projektu, viz níže. Tato výzkumná zpráva bude v mírně krácené podobě zveřejněna v průběhu září.

Rozhovor s Jaromírem Mazákem (STEM): <https://denikn.cz/1210657/podpora-ukrajincu-zustava-stabilni-je-to-prevazne-positivni-pribeh-o-ceske-spolecnosti-rika-vyzkumnik/?ref=tit>

Článek s vybranými grafy z této výzkumné zprávy: <https://denikn.cz/1209999/cesi-jsou-pro-dalsi-podporu-ukrajincu-ale-jen-do-konce-valky-nejskeptickejsi-k-pomoci-jsou-zeny/?ref=list>

Podcast Deníku N (rozhovor s Janem Tvrdoněm, autorem článku a rozhovoru výše): <https://denikn.cz/1212116/studio-n-co-si-cesi-doopravdy-mysli-o-ukrajincich/?ref=list>

Výzkum zpracoval analytický ústav STEM s finanční podporou nadace Blíž k sobě.

Kontakt:

Jaromír Mazák, ředitel výzkumu

jaromir.mazak@stem.cz

+420 728 775 982